

Pagsasalin ng Dugo: Ang Ugnayan ng Rasismo at Kolonyalismo sa Salin ng *The Octoroon* ni Mary Elizabeth Braddon tungong *Dugo sa Dugo* ni Francisco Laksamana

Transfusing Blood: The Relationship between Racism and Colonialism in the Translation of *The Octoroon* by Mary Elizabeth Braddon into *Dugo sa Dugo* by Francisco Laksamana

Christoffer Mitch C. Cerda
Ateneo de Manila University

ABSTRAK

Sinusuri ng sanaysay na ito ang *Dugo sa Dugo* (*Blood for Blood*, 1921) ni Francisco Laksamana at kung paano isinasalin ng bersiyong ito hindi lamang ang naratibo ng *The Octoroon* (1862) ni Mary Elizabeth Braddon kundi pati na rin ang mga pangunahing tema at politika ng akda. Sa pamamagitan ng programang pang- analisis na ginamitan ng kompiyuter (computer-aided analysis programs), na pinangunahan ni Ramon Guillermo sa *Translation and Revolution*, at ng sanaysay na “The Pulse of the Text: Using Digital Tools for Closer Reading”, ang dalawang bersiyon ng nobela ay ihahambing upang itampok, sa makrong antas kung paano isinalin ang mga pangunahing tema at idea mula sa orihinal na Ingles na *The Octoroon* tungo sa Tagalog na *Dugo sa Dugo*. Gamit ang mga pamamaraan ni Guillermo, ang mga bahaging may mataas na bilang ng mga bagong salita at *hapax legomena* ay kukunin at ihahambing upang maunawaan kung paano isinasalin ang mga konseptong ito sa mikrong antas ng mga sipi sa loob ng dalawang bersiyon. Sa pamamagitan ng makro at mikrong pagbasang ito ng dalawang bersiyon ng nobela, ipakikita ng sanaysay kung paano nababago ng pagsasalin ang mga tema ng pang-aalipin at rasismo sa loob ng diskursong abolisyonista at anti-rasista ng *The Octoroon* tungo sa diskursong kontra-kolonyal at kontra-imperyalista sa *Dugo sa Dugo*. Samakatwid, ang *Dugo sa Dugo* ay isang pagtatangka na ilatag

ang pundasyon para sa pagbuo ng pagkakaisa sa pagitan ng mga inaaping mamamayan.

Mga Susing Salita: The Octoroon, Dugo sa Dugo, Araling Salin, panunuring pampanitikan na ginagamitan ng kompiyuter, pang-aalipin, rasismo, kontra-imperyalismo

ABSTRACT

This essay analyzes Francisco Laksamana's *Dugo sa Dugo* (*Blood for Blood*, 1921) and how this version not only translates the narrative of Mary Elizabeth Braddon's *The Octoroon* (1862) but also its main theme and politics. Using computer-aided analysis programs pioneered in Ramon Guillermo's *Translation and Revolution* (2009) and the essay "The Pulse of the Text: Using Digital Tools for Closer Reading," the two versions of the novel will be compared to highlight, in the macro level, how the main themes and ideas from the original English *The Octoroon* are translated into the Tagalog *Dugo sa Dugo*. Using Guillermo's tools, sections with high counts of new-words and hapax legomena will be extracted and compared to understand how these concepts are translated in the micro level of passages in the two versions. With this macro and micro level reading of the two versions of the novel, the essay will show how the translation of the themes of slavery and racism are transformed within the abolitionist and anti-racist discourse of *The Octoroon* into the anti-colonial and anti-imperialist discourse in *Dugo sa Dugo*. *Dugo sa Dugo*, therefore, is an attempt to lay the groundwork for the building of solidarity between oppressed peoples.

Keywords: The Octoroon, Dugo sa Dugo, Translation Studies, computer-aided literary analysis, slavery, racism, anti-imperialism

Panimula

Inilathala sa mga pahina ng pahayagang *Taliba* mula Pebrero hanggang Mayo ng taong 1921 ang *Dugo sa Dugo* (DSD) na salin ni Francisco Laksamana ng nobelang *The Octoroon* o *The Lily of Louisiana* ni Mary Elizabeth Braddon o M. E. Braddon (Antonio 55). Unang nalathala ang *The Octoroon* ni Braddon noong 1861 hanggang 1862 nang de-serye sa *Halfpenny Journal* sa Inglatera habang nagsisimula na

ang Digmaang Sibil ng Estados Unidos (Brantlinger 438). Natatangi ang *Dugo sa Dugo* bilang akda dahil salin ito sa Tagalog ng isang nobelang Ingles. Bihira itong mangyari kung susuriin ang bibliograpiya ni Lilia F. Antonio ng mga nobelang naisalin sa Tagalog noong panahon ng mga Amerikano (46-67). Karamihan ng mga nobelang isinalin sa Tagalog ay mga akdang Europeo na nakasulat o may bersiyon sa Pranses o Espanyol. At kung nakasulat man sa Ingles, madalas ay mga nobelang detektib ito na tampok ang tauhang si Nick Carter.

Bakit nga ba isinalin ang *The Octoroon* tungong *Dugo sa Dugo* gayong napakalayo ng kaligiran ng nobelang ito sa Pilipinas? Kaligiran na rin mismo ng pagkakatathala ng *Dugo sa Dugo* ang maaaring makapagbigay ng paliwanag. Dahil matapos na ilathala sa *Taliba* ang *Dugo sa Dugo*, magaganap noong Mayo 31 hanggang Hunyo 1, 1921 sa Greenwood District sa Tulsa, Oklahoma ang isa sa pinakamadugong masaker laban sa mga Afrikano-Amerikano pagkatapos ng Digmaang Sibil ng Estados Unidos. Opisyal na itinalang 36 katao lamang ang namatay ngunit tinatayang higit pa dito ang bilang ng mga namatay dahil sa di-masinsing paglilibing sa mga namatay (Messer et al. 387). Sa isang imbestigasyon, may mga mass grave pang pinaghihinalaang nagkalat sa Tulsa na posibleng tumukoy sa higit na maraming bilang ng namatay (Oklahoma Commission 123-32). Matapos mangyari ang naturang masaker, ilalathala bilang libro ang *Dugo sa Dugo* sa parehong taon.

Tinangka ng pamahalaang lokal ng Tulsa na ibaon sa limot ang nangyari sa pamamagitan ng paglikha ng isang “opisyal na naratibo” tungkol sa nangyaring masaker bilang isang uri ng “pag-aalsa” ng mga “radikal” na Afrikano-Amerikano (Messer et al. 390). Ngunit umalingawngaw sa Pilipinas ang balita ng masaker sa Tulsa. Mismong si Jose Corazon de Jesus ay nagsulat ng tula, na pinamagatang “Black and White,” upang alalahanin ang nangyaring masaker. Ani de Jesus sa ikatlong saknong ng tula,

Sawimpalad ang maitim
na sumilang sa daigdig na tao ring may damdamin!
Sawimpalad iyang Negrong dahilan sa kulay na rin
ay lagi nang habang-buhay ay api at alipinin!
Sawimpalad, iyang kulay na sa kulay tumitingin
kayo’y dapat na sumpain! (161)

Simpatetiko si de Jesus sa pang-aaping dinanas ng mga Afrikano-Amerikano dulot ng rasismong laganap sa Estados Unidos. Gayundin, itong rasismong ito ang natatanging bahid sa demokratikong ideal ng Estados Unidos. Dagdag ni de Jesus,

Ipagdiwang ang tagumpay!
Patayin ang mga Negro't iya'y hindi taong tunay,
palayasin ninyo sila at sunugin ang tahanan,
pabayaang ninyong sila'y lumaboy sa daigdigang,
at sa ganyan itong mundo'y nagkar'on ng bagong aral!
Ayan, Demokrasya iyan! (161)

Malinaw ang kritika ni de Jesus sa dimuno'y demokratiko't malayang lipunan ng Estados Unidos: demokratiko't malaya lamang ang mga puti.

Para sa mga Pilipinong tulad nina de Jesus at Laksamana na sinubaybayan ang nangyari sa Tulsa, isang bahid sa proyektong demokratiko ng mga Amerikano sa Pilipinas ang nangyaring masaker. Paano magiging huwaran ng demokrasya ang isang bansang puno ng kawalang katarungan at namamayani ang rasismo?

Ang kontekstong ito ng matinding rasismo sa Estados Unidos ang panahon kung kailan isinalin ni Laksamana ang *The Octoroon* ni Braddon tungong *Dugo sa Dugo*. Susuriin sa tulong ng mga programang pangkompiyuter ang salin ni Laksamana upang matukoy kung paano nagbanyuhay ang kritikang nakapaloob sa *The Octoroon* laban sa pang-aalipin sa Estados Unidos—na legal pa noon bago ng Digmaang Sibil ng mga Amerikano—tungo sa pagiging isang tekstong kritikal sa kolonyal na kaayusang nakaugat sa isang rasistang imperyalismo. Sa ganitong paraan, nagkaroon ng bagong buhay ang nobela ni Braddon na maaaring mag-ugnay ng kampanya ng mga Afrikano-Amerikano tungo sa higit na malaya at demokratikong Estados Unidos sa kampanya ng mga Pilipino tungo sa isang nagsasarili't malayang Pilipinas.

Maikling Buod ng *Dugo sa Dugo/The Octoroon*

Magsisimula ang nobela sa isang handaan sa Nueva Orleans/New Orleans. Dumalo dito ang pangunahing tauhang si Cecilia (Cora sa *The Octoroon*) Leslie na kagagaling lamang mulang Londres/London. Dito niya makikilala si Gilberto (Gilbert) Margrave, isang inhinyerong Ingles galing Manchester at mapapaibig si

Gilberto kay Cecilia. Ngunit isisiwalat agad ni Augusto (Augustus) Horton, kapatid ng kaibigan ni Cecilia na si Adelaida (Adelaide) Horton, na isang *octoroon* o may dugong Afrikanong alipin si Cecilia sa kabila ng puting-puti nitong hitsura, na mismong si Cecilia’y hindi alam ang katotohanang ito. Hindi alintana ni Gilberto ang rebelasyong ito at sa halip ay lalong nabuo sa kaniyang loob na protektahan si Cecilia. Ibinunyag din ni Augusto kay Cecilia na nasugatan ang ama niyang si Ernesto (Gerald) Leslie nang maghimag sik ang mga alipin nito sa plantasyon. Magdudumaling pumunta si Cecilia sa kaniyang ama nang malaman ang balitang ito.

Ang hindi alam ni Cecilia’y nababaon na rin sa utang si Ernesto dahil sa pagkamatay sa duwelo ng pinagkakatiwalaang kasosyo nitong si Felipe (Philip) Treverton. Nakipagsabwatan si Augusto sa tusong abogado si Silas Craig upang mapasakaniya si Cecilia. Dahil, ayon sa mga batas ng Luisiana, isa pa ring alipin si Cecilia at kapag hinabol na si Ernesto ng batas dahil sa mga pagkakautang nito, maaari nang makuha ni Augusto si Cecilia bilang isang aliping kanyang mabibili sa isang subastahan.

Darating si Cecilia sa bilya Leslie at makakaharap si Tobias (Toby), ang matapat na alipin ng kaniyang ama. Kay Tobias malalaman ni Cecilia na anak siya ni Ernesto kay Francilia, isang alipin. Isasalaysay ni Tobias na magpapakamatay si Francilia nang ibenta siya kay Silas Craig at tangkain siyang gahasain nito. Nang magbalik si Ernesto sa kaniyang bilya’y nagalit siya kay Tobias ngunit ipinagtanggol ni Cecilia si Tobias at sisihin ni Cecilia ang kaniyang ama sa sinapit na kasawian ng kaniyang ina.

Magpapasya si Cecilia na hanapin ang puntod ng libingan ng kaniyang ina sa lupain ni Silas Craig. Sa barkong sasakyan nina Cecilia’y makakasama niya sina Gilberto at Augusto. Doo’y magkakatapat ng loob sina Cecilia at Gilberto. Ngunit babastusin ni Augusto si Cecilia sa pagtukoy sa pagiging alipin nito at dahil dito’y hahamunin ni Gilberto si Augusto sa isang duwelo. Tatanggapin ito ni Augusto at nagtakdang isagawa ang duwelo sa Iberville.

Magpapatuloy si Cecilia sa lupain ni Craig at doon matatagpuan ang puntod ng kaniyang ina na may mga salitang “Dugo sa Dugo.” Maghaharap naman sina Gilberto at Augusto sa kanilang duwelo at masusugatan si Gilberto. Nagkataong

malapit lamang sina Cecilia at Tobias sa pinangyarihan ng duwelo at nailigtas si Gilberto sa kamatayan sa tulong nina Mortimer Percy at ni Guillermo (William/Bill) Bowen, isang kasosyo sa mga negosyo ni Augusto.

Pagkauwi ni Cecilia’y biglang darating ang awtoridad na hinahabol si Ernesto sa kaniyang utang. Sasamsamin ang lahat ng ari-arian ni Ernesto upang isubasta, kasama ang mga alipin at si Cecilia. Nang dumating ang araw ng subastahan, nagkasundo sina Gilberto at Ernesto na bilhin si Cecilia. Ngunit mas maraming pera ang itinaya ni Augusto kaya’t napasakaniya si Cecilia. Iuuwi ni Augusto si Cecilia ngunit tatakas si Cecilia. Mahahabol ni Augusto si Cecilia at tatangkaing gahasain siya. Lalaban si Cecilia gamit ng balaraw na ibinigay ni Tobias sa kaniya, ang parehong balaraw na ginamit ni Francilia upang kitlin ang buhay nito. Igagalang ni Augusto ang lakas ng loob ni Cecilia dahil nais pa rin niyang mahal in siya ni Cecilia. Upang lumapit ang loob ni Cecilia sa kaniya, ibinigay ni Augusto si Cecilia kay Adelaida bilang regalo.

Biglang sisipot si Felipe Treverton matapos ng isang taong pagpapagaling sa kaniyang natamong sugat. Hindi pala ito patay at ang pagbebenta at pagkamkam ng kaniyang mga ari-arian ay pakana ni Silas Craig. Pineke ni Silas Craig ang mga dokumentong nagpapatunay na ibinenta ni Felipe ang kaniyang ari-arian. Dahil dito’y mababawi ni Ernesto ang kaniyang ari-arian at pupunta siya kasama si Gilberto kay Augusto upang mabawi si Cecilia. Sasabihin ni Augusto na ibinigay niya kay Adelaida si Cecilia. Nang lapitan nina Ernesto at Gilberto si Adelaida, nagulat na lamang sila nang sabihin nitong pinalalaya na niya si Cecilia. Dahil malaya na, maaari nang pakasalan ni Gilberto si Cecilia. Ngunit kailangan niyang dalhin sa Inglatera si Cecilia upang doon magpakasal dahil, kahit na malaya na, ipinagbabawal ng batas ng Luisiana na magpakasal ang isang puti sa isang may dugong alipin. Magtatapos ang nobela sa kasal nina Mortimer Percy at Adelaida Horton at sa pag-alis nina Gilberto at Cecilia sakay ng barkong patungong Inglatera.

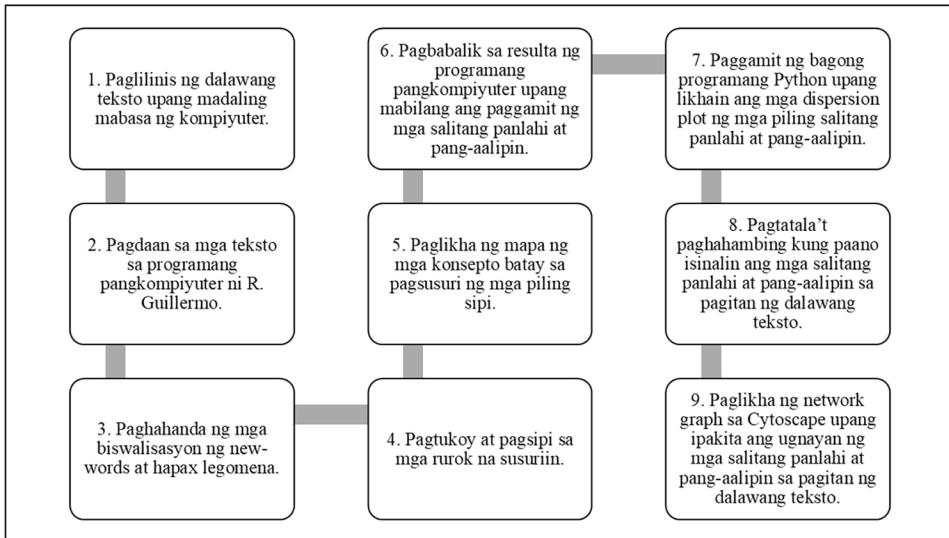
Masinsinang Pagbasa at Pagsusuring Salin Gamit ang Kompiyuter

Susuriin at paghahambingin ang *Dugo sa Dugo* (DSD) at *The Octoroon* (TO) gamit ang mga pamamaraang nilikha ni Ramon Guillermo sa kanyang librong *Translation*

and Revolution: A Study of Jose Rizal's Guillermo Tell (2009) at sanaysay na “The Pulse of the Text: Using Digital Tools for Closer Reading” (2018). Sa *Translation and Revolution*, ipinaliwanag ni Guillermo ang halaga ng paggamit ng kompiyuter sa sistematikong pagsusuri ng salin ni Rizal sa Tagalog kumapara sa Aleman ni Schiller. Bakit nga ba kakailanganin ang kompiyuter sa pagsusuri ng batis at salin? Hindi ba sapat ang tradisyunal na masinsinang pagbasa? Para kay Guillermo, kung gagawin ang masinsinang pagbabasa, paghahambing, at pagsusuri ng batis at salin, magiging lubhang makapal ang pagsusuri at nagiging sagabal ang paghahambing sa maliliit na mga detalye (micro-level discourse) para maabot ang isang pangkalahatang pag-unawa sa mga teksto (29-30).

Gamit ng nilikhang programang pangkompiyuter at proseso ni Guillermo, nababalanse ang isang masinsinang pagsusuri at mas pangkalahatang pag-unawa. Gayundin, nababalanse din ang tendensiya ng pagsusuri sa larangan ng digital na humanidades na kumiling sa malakihang datos sa halip na maging pantulong masinsinang pagbasa, isang pagkiling na umusbong nang ipakilala ni Franco Moretti nang ipakilala niya ang konsepto ng “distant reading” (Bushell at Hutcheon 12). Inaasahan na magiging ambag ang pagsusuring ito sa yumayamang araling pagsasalin at pagsusuri ng mga akdang salin. Gayundin, inaasahan ding magiging ambag ang sanaysay na ito sa lumalagong pagnunuring pampanitikan nang may tulong ng kompiyuter. Umaasa ang may-akdang maipakikita kung paano tumatawid at nagsasalimbayan ang mga idea’t diskurso galing sa labas ng Pilipinas at kung paano ito inaangkop ng mga Pilipino.

Ngunit hindi lamang sasalalay ang pagsusuring ito sa programang pangkompiyuter ni Guillermo. Upang madagdagan at matukoy ang pangkalahatang mga padron ng pagsasalin ng TO tungong DSD, sumalalay din ang pagsusuring ito sa iba pang mga programang pangkompiyuter upang lumikha ng mga *dispersion plot*, o kung kailan o saan lumilitaw ang isang salita sa loob ng isang teksto, at *network graph*, o ugnayan ng ilang susing salita’t konsepto sa pagitan ng dalawang teksto. Tingnan ang Ilustrasyon 1 upang makita kung paano dumaloy ang pagsusuring ito na ipaliliwanag sa susunod na bahagi.

Ilustrasyon 1: Daloy ng gawain ng pagsusuri ng *The Octoroon* at *Dugo sa Dugo*.

Paglalarawan ng mga Programang Pangkompiyuter at Proseso ng Pagsusuring Tinulungan ng Kompiyuter

Bago isalang sa isang programang pangkompiyuter, nilinis muna ang dalawang tekstong susuriin sa tulong ng kompiyuter. Ang teksto ng *Dugo sa Dugo* ay galing sa Internet Archive (www.archive.org) habang ang kopya ng *The Octoroon* ay galing sa Project Gutenberg (www.gutenberg.org). Nilinis sa mga pagkakamali sa pagbabaybay ang mga kopyang ito. Tinanggal din ang mga bantas, maliban sa gitling, at ginawang maliliit lahat ng titik (lower case), maliban sa mga pangalang pantangi ng mga tauhan, upang higit na madaling mabasa't mabilang ng kompiyuter ang mga teksto. Gayundin, inilagay ang dalawang teksto sa magkaibang .txt file.

Ginamit ng pagsusuring ito sa DSD at TO ang programang *Python* na "textanalysis-1.py" na nilikha ni Ramon Guillermo at inilakip niya sa apendise

ng kaniyang sanaysay na “The Pulse of the Text: Using Digital Tools for Closer Reading.” Pagbabatayan dito ang kaniyang programang pangkompiyuter na inilakip sa sanaysay at maging ang pangkalahatang proseso sa pagsusuri ng datos na naging resulta ng programa. Idinaan sa programang pangkompiyuter na ito ang mga .txt file ng DSD at TO tulad ng ginawa ni Guillermo sa kaniyang pagsusuri ng *Bumi Manusia* ni Pramoedya Ananta Toer at sa mga saling Ingles at Filipino nito.

Lumilikha ang “textanalysis-1.py” ng apat na file. Ang unang file ay nagsisimula sa pangalang “1-TEXT” na isang .txt file. Sa simula ng file na ito ay may impormasyon nang inilalatag tungkol sa teksto tulad ng pangkalahatang bilang ng *token* o kabuuang bilang ng mga salita sa dokumento, bilang ng *type* o ng natatanging salitang ginamit sa kabuuang dokumento, at ang *lexical complexity* o ang sopistikasyon at variadad ng mga salitang ginamit sa isang teksto, na makikita sa pagkuha ang bilang ng *type* at hahatiin ito sa bilang ng *token*. Inilista din sa dokumento na ito ang lahat ng salita sa dokumento at binibigyan ito ng katapat na bilang para sa katumbas nitong *scan window*, o sandali ng pagkakabilang ng kompiyuter.

Ang pangalawang file ay may pangalang “2-WORDFREQS” na isa ring .txt file at nililista nito kung kailan unang nagpakita sa dokumento ang isang salita at ilang beses itong mauulit sa dokumento. Pagkatapos tukuyin ang unang pagpapakita at bilangin kung ilang beses umulit sa dokumento’y tatanggalin na sa listahan ang salita.

Ang pangatlong file ay may sa pangalang “3-NEWORDS” na isang .csv file. Dito itinatala ang mga *new-words* o unang pagkakabanggit ng isang bagong salita isang teksto. Tatlong kolum ang malilikha ng file na ito. Ang unang hanay ay ang *scan window number*, ang pangalawa naman ay ang bilang ng bagong salita na makikita sa *scan window* na iyon, habang ang pangatlong kolum ay ang resulta ng paghati ng haba ng *scan window* sa bilang ng mga bagong salita sa *scan window* na iyon.

Ang pang-apat na file ay nagsisimula sa pangalang “4-HAPAXA” na isa ring .csv file. Mayroon din itong tatlong kolum. Ang unang ay ang *scan window number*,

ang pangalawa naman ay ang bilang ng *hapax legomena* o isang salitang isang beses lamang lumalabas sa isang teksto at mabibilang lamang sa isang partikular na scan window, at ang pangatlo naman ay ang bilang ng hapax legomena na ginawang isang bahagi ng isang scan window.

Bukod pa sa programang nilikha ni Guillermo, ginamit din ang Python Library na *SpaCy* upang tingnan ang bilang at konteksto ng mga salita (*SpaCy Concordance Creation Tutorial*). Gamit din ng Python at *SpaCy*, lumikha ng mga dispersion plot o grap na ipinakikita kung kailan o saan sa teksto lumalabas ang isang salita upang ipakita ang padron ng umuulit na mga salita. Mano-manong nilista at itinala kung paano isinalin ang ilang susing salita mula Ingles tungong Tagalog. Ang datos na bunga ng paglilista na ito’y idinaan sa isa pang programang pangkompiyuter sa Python at inilagay sa app na *Cytoscape* upang likhain ang network graph o ugnayang sapot upang maipakita kung paano isinalin ang ilang mga susing salita (*Translation Network Graph; NetworkX to Cytoscape Conversion*). Ginamit din ang *ChatGPT* upang pinuhin ang mga Python code na ginamit sa pagsusuring ito. Ginawa ang mga programang pangkompiyuter na ito upang madagdagan ang mga pagsusuring nakuha mula sa programang pangkompiyuter ni Guillermo, lalo na sa usapin ng higit na mas malawakang pagtingin sa mga padron sa loob ng dalawang teksto.

Resulta ng Pagsusuring May Tulong ng Kompiyuter at Mga Grap ng *New-Word* at *Hapax Legomena*

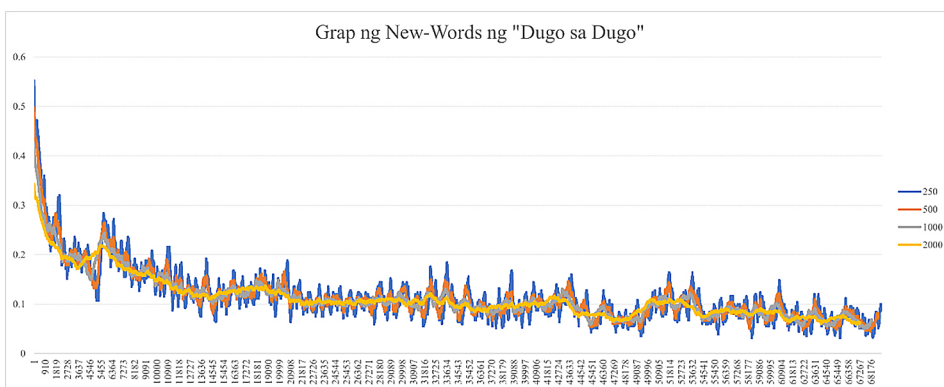
Ang unang resulta ng “1-TEXT” ng DSD at TO ay makikita sa Talahanayan Blg. 1. Ang DSD ay may 69294 na token, 8090 na type, at may lexical complexity na 0.116748924870840. Ang TO naman ay may 79092 at may 6800 na lumilikha ng 0.08597582562079603 na lexical complexity. Sa bilang token, masasabing higit na mahaba ang TO kaysa DSD. Makikita din ito sa mga kabanata ng dalawang bersiyon. Mula 34 na kabanata sa TO, naging 24 na kabanata na lamang ang mayroon sa DSD. Gayundin, may mga talata’t diyalogong wala sa DSD. Ayon kay Lilia Antonio, batay ang *Dugo sa Dugo* sa bersiyong Espanyol na *Lucha de Razas* (55). Wala pang natatagpuang kopya ang awtor ng bersiyong Espanyol ng *The Octoroon* kung kaya’t hindi makasisiguro ang awtor kung batay ba sa bersiyong Espanyol ang

pagpapaikli o interbensiyong ito ni Laksamana. Kung ano man, naging tapat ang DSD sa orihinal na Ingles sa pagsunod sa pangkalahatang banghay nito at kung titingnan din ang naging resulta ng pagtatapat ng mga rurok ng new-words at hapax legomena sa pagitan ng dalawang dokumento. Halos tuwirang salin ang DSD ng TO, kung pagtatapat ng mga sipi ang pag-uusapan.

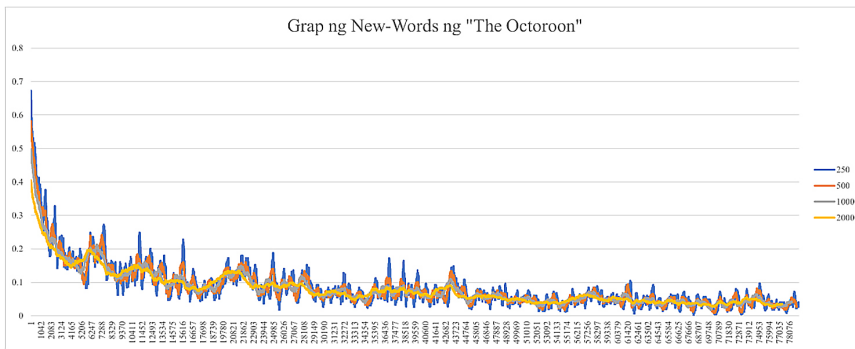
Talahanayan 1: Bilang ng tokens, types, at lexical complexity ng *Dugo sa Dugo* at *The Octoroon*.

	TOKENS	TYPES	LEXICAL COMPLEXITY (TYPES/TOKENS)
<i>Dugo sa Dugo</i> (DSD)	69294	8090	0.116748924870840
<i>The Octoroon</i> (TO)	79092	6800	0.08597582562079603

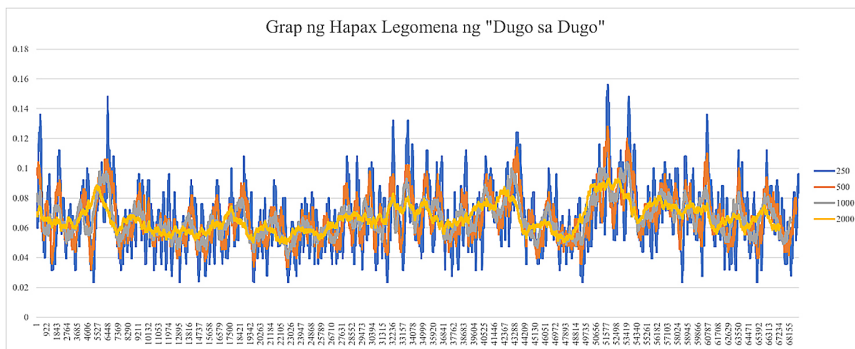
Sa pagsusuri ng DSD at TO, ginamit ang magkakaibang haba ng scan window upang makita kung alin ang pinakaakmang gamitin sa isang masinsinang pagsusuri. Ginamit ang mga habang 250, 500, 1000, at 2000. Makikita sa Ilustrasyon 2 ang grap ng new-words ng DSD na inihahambing ang magkakaibang haba ng scan window. Makikita sa Ilustrasyon 3 ang grap ng new-words ng TO na inihahambing ang magkakaibang haba ng scan window. Sa Ilustrasyon 4 makikita ang grap ng hapax legomena ng DSD na inihahambing ang magkakaibang haba ng scan window. Habang sa Ilustrasyon 5 naman makikita ang grap ng hapax legomena ng TO na inihahambing ang magkakaibang haba ng scan window.

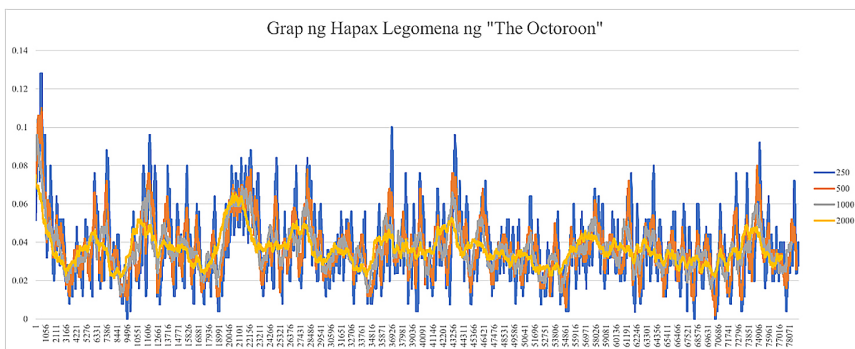
Ilustrasyon 2: Paghahambing ng grap ng new-words sa *Dugo sa Dugo* na may 250, 500, 1000, at 2000 na haba na scan window.

Ilustrasyon 3: Paghahambing ng grap ng new-words sa *The Octoroon* na may 250, 500, 1000, at 2000 na haba na scan window.

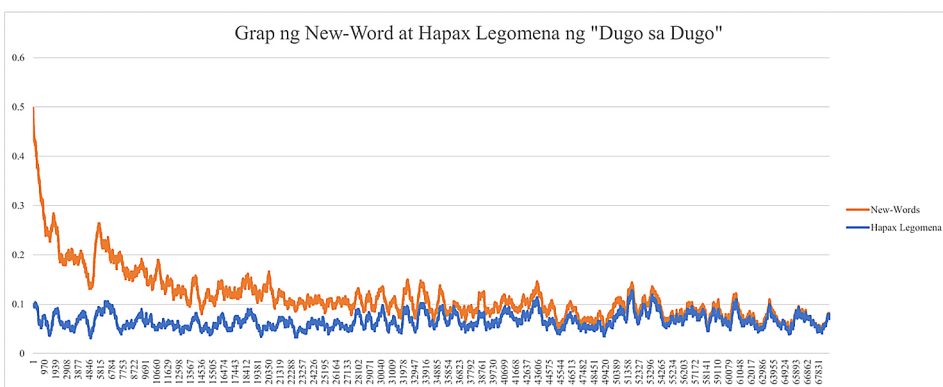
Ilustrasyon 4: Paghahambing ng grap ng hapax legomena sa *Dugo sa Dugo* na may 250, 500, 1000, at 2000 na haba na scan window.

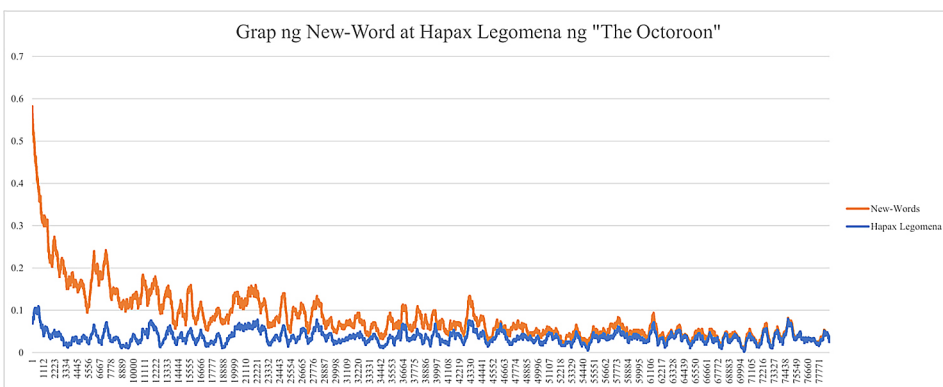
Ilustrasyon 5: Paghahambing ng grap ng hapax legomena sa *The Octoroon* na may 250, 500, 1000, at 2000 na haba na scan window.

Para sa pagsusuring ito, pinili ang habang 500 para sa scan window bilang sapat na haba upang makita ang mga pagpasok ng mga bagong salita't konsepto sa pagdaloy ng teksto nang may sapat nang detalye. Makikita sa Ilustrasyon 6 ang mga rurok na nililikha ng pagsusuri ng DSD sa habang 500 na scan window para sa new-words at hapax legomena. Makikita naman sa Ilustrasyon 7 ang mga rurok na nililikha ng pagsusuri ng TO sa habang 500 na scan window para sa new-words at hapax legomena.

Kung paghahambingin ang mga rurok ng new-words at hapax legomena ng DSD, na may pagkakatugmang makikita sa mga rurok, lugdo, at kabuuang ritmo

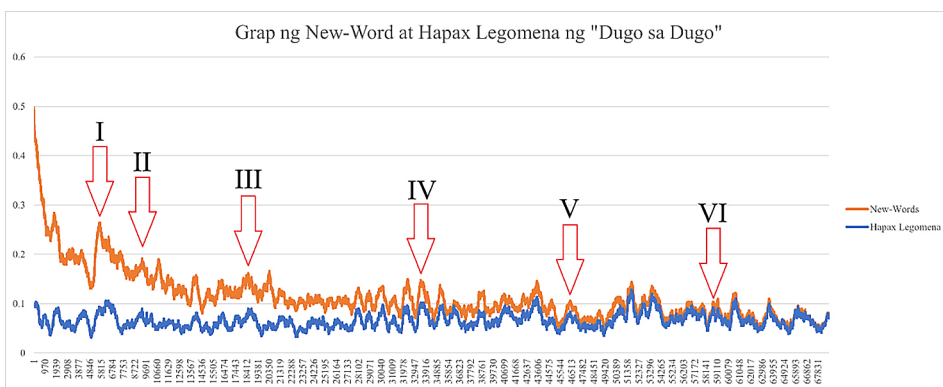
Ilustrasyon 6: Paghahambing ng grap ng new-words at hapax legomena sa *Dugo sa Dugo* na may 500 na haba na scan window.

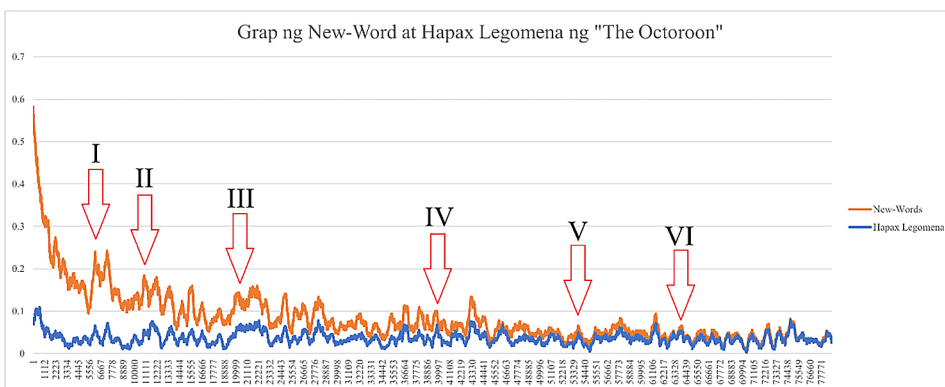
Ilustrasyon 7: Paghahambing ng grap ng new-words at hapax legomena sa *The Octoroon* na may 500 na haba na scan window.

sa pagitan ng new-words at hapax legomena. Makikita din ito sa new-words at hapax legomena ng TO. Kung ipagtatapat naman ang mga grap ng DSD at TO sa isa't isa, may bahagyang pagkakahawig na mapapansin bagaman may ibang ritmo ng mga lugdo at rurok ang dalawang dokumento lalo na sa gitna, resulta marahil ng pagkakaiba ng haba ang pagkawala ng ilang bahagi sa DSD kung ihahambing sa TO.

Anim na rurok sa DSD at TO ang pinili na makikita sa mga Ilustrasyon 8 at 9. Kinuha mula sa anim na rurok ang mga siping masinsing susuriin at paghahambingin

Ilustrasyon 8: Pagtukoy sa grap ng mga rurok sa new-words at hapax legomena sa *Dugo sa Dugo* na pinagkunan ng mga siping susuriin.

Ilustrasyon 9: Pagtukoy sa grap ng mga rurok sa new-words at hapax legomena sa *The Octoroon* na pinagkunan ng mga siping susuriin.

upang makita kung paano nagkakatulad o nagkakaiba ang diskursong binubuo ng bawat akda sa malapitang antas o micro level at hindi lamang sa isang malawakang antas o macro level. Sa ganitong paraan, maaaring makita ang mga maliit na mga pagkakaiba sa pagitan DSD at TO na hindi madalas makikita kung tututok lamang sa pagpansin sa mga pinakamaraming salitang binanggit. Gayundin, tulad ng panukala ni Guillermo sa kaniyang *Translation and Revolution*, magagamit ang ganitong pagpansin sa mga ruok ng mga new-word at hapax legomena sa pagpansin sa pagpasok ng mga mahahalagang salita't diskursong tinatangang ipakilala ng bawat akda (60-62). Ibig sabihin, kung may biglang bugso ng mga bagong salita o salitang isang beses lang ginamit, may bagong mga tauhan o eksena na ipinakilala sa naratibo bukod pa sa bagong mga konseptong ipinakilala para sa mambabasa.

Masinsing Pagsusuri ng mga Piling Rurok

Muli, mahalaga para kay Guillermo na matukoy ang mga pagpasok ng new-words at hapax legomena sa mga sandaling ito dahil natutukoy ang mga salitang hindi madalas mapansin sa iba pang pamamaraang digital kung saan mas binibigyang-pansin ang mga salitang umuulit. Sa ganitong paraan, higit na masusuri ang mga tema't ideang isang beses lang o bihirang banggitin ("Pulse of the Text" 278-79).

Sa bawat siping tatalakayin, tinutukoy ang mga new-words at mga hapax legomena gamit ng ilang biswal na mga tanda. Naka-boldface ang mga new-words o mga salitang unang beses babanggitin sa loob ng teksto ngunit susulpot pa sa iba pa susunod na mga bahagi. Naka-bold-italics naman ang mga hapax legomena o mga salitang isang beses lang makikita sa kabuuan ng teksto. Kapansin-pansin na lahat ng anim na sipi mula sa DSD at TO ay may mga salitang patungkol sa pang-aalipin o lahi. Ginagamit ang salungguhit upang makita nang mas madali ang mga salitang patungkol sa pang-aalipin at lahi. Sa ganito'y isang mahalagang *seed-word*, o mga salitang nagluluwal ng mga bagong konsepto sa paligid nito, ang mga salitang patungkol sa pang-aalipin at lahi (Guillermo, "Pulse of the Text" 287-88).

Bukod sa pagsipi ng mga ruok mula sa DSD at TO sa mga talahanayan, lumikha rin ng mga biswal na pagmamapa ng mga konsepto sa loob ng bawat sipi. Halaw sa pamamaraan nina Klaus Mudersbach at Heidrun Gerzymisch-Arbogast sa kanilang

sanaysay na “Isotopy and Translation”, tunguhin ng mga mapang ito na maipakita kung paano nag-uugnay ang mga konsepto sa loob ng isang sipi at maihahambing kung paano naiiba ang batis sa salin nito sa isang higit na biswal na paraan. Sa bawat mapa’y gumagamit ng iba’t ibang kulay upang madaling matukoy ang mga tema at grupo ng mga konsepto.

Sipi I: Pagkaalipin bilang Sumpa

I <i>Dugo sa Dugo (5445-5604)</i>	I <i>The Octoroon (6034-6211)</i>
<p>ay ano ang aking mahihita kung sabihin ko man nananaig sa akin ang pagkaawa kay Miss Leslie siya ay pinaglihimang talaga ng kanyang ama tungkol sa kanyang tunay na kalagayan at pinanggalingan at ngayon ang kaawa-awa ay nag-aakalang siya ay liping europa hindi nga ako makapangahas magpahayag ng lihim na itong ikapagdurugo ng kanyang puso inaakala mo bang ang pag-uwi niya sa Nueva Orleans ay ikasasawi ng kanyang palad ganyan ang palagay ko ani Mortimer ang lahat nang pintong lalapitan niya pagdating doon ay mapipinid sa kanyang pagtawag maging ang pinsan ko na ngayon ay isang matalik niyang kaibigan kung may loob mang maawain sakali ay di makapaghahagis sa kanya kundi ng isang tinging may pagdusta at ano ang marapat sa isang kung nag-aangkin man ng lubos na kagandahan kayamanan at kabutihang ugali ay inaagusan naman sa mga ugat ng pinakasusumpang dugong Aprikana ang lahat ay lalabi at susurot sa kanyang mukha at pauyam na magsasabing siya ay isang alipin</p>	<p>what would have been the use since i cannot tell it to Miss Leslie that is what seals my lips her father has concealed from her her real origin she thinks she is of the europaean race i discovered that in my interview with her and i dare not reveal a secret which is not mine to tell and you fear that her return to New Orleans will cause sorrow to herself said Gilbert i do replied the young south American every door at which she dares to knock will be closed against her even my cousin her friend will turn from her with pity perhaps but with contempt you who dwell in a land where the lowest beggar crawling in his loathsome rags is as free as your mightiest nobleman can never guess the terrors of slavery genius beauty wealth these cannot wash out the stain the fatal taint of African blood still remains and though a man were the greatest and noblest upon earth the curse clings to him to the last he is a <u>slave</u></p>

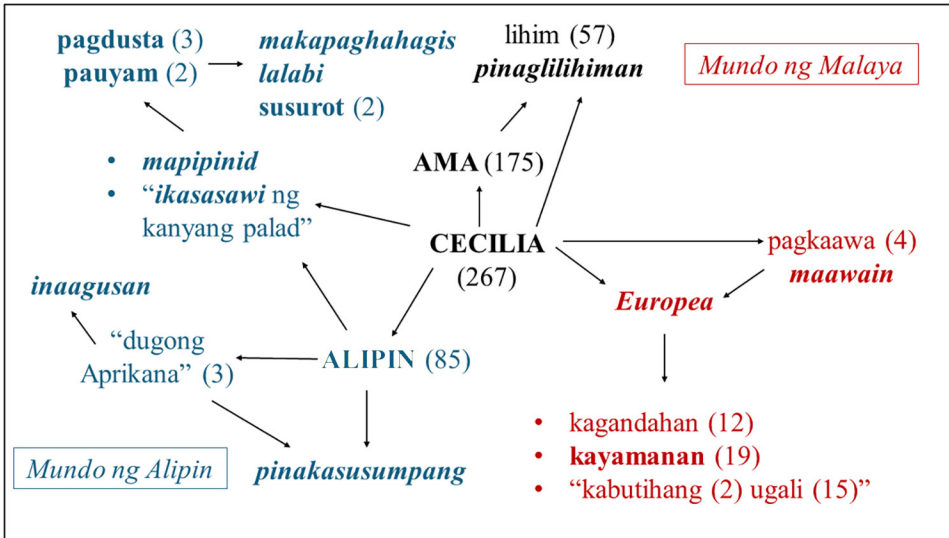
Ang unang rurok na bibigyang-pansin sa DSD at TO ay mamarkahang bilang I. Sa DSD, makikita ang rurok na ito sa pagitan ng mga salita mula scan window 5445 hanggang 5604 at ito’y binibuo ng 159 na salita. Makikita naman ang rurok I ng TO mula scan window 6034 hanggang 6211 at ito nama’y binubuo ng 177 salita. Dito’y tinatalakay ng mga tauhang sina Mortimer Percy at Gilberto Margrave ang

paglilihim ng pagiging alipin at pagkakaroon ng dugong Afrikana ni Cecilia/Cora. Inilihim ito ni Ernesto/Gerard Leslie na tinutukoy sa DSD sa salitang “ama.” Isang mahalagang salita ang “ama” sa DSD na lumabalas nang 175 beses. Ito ay salin ng salitang “father” sa TO na lumabas naman nang 149 na beses sa kabuuan ng dokumento. Masasabing ang mga salitang “ama” para sa DSD at “father” sa TO bilang mga pangunahing salita o *seed-words*. Kaugnay nito ang pangalang “Leslie,” na parehong apelyido nina Ernesto/Gerard at Cecilia/Cora na lumabalas nang 209 na beses sa DSD at 233 na beses sa TO. Ang isa pang pangunahing salita ay “alipin” na 85 beses lumabas sa DSD at ang katapat nitong salitang “slave” na lumabas nang 130 beses sa TO. Sa kabuuan ng DSD, 57 umuulit sa kabuuan nito ang salitang “lihim” na maitatapat sa salitang “secret” sa TO na lumabalas naman doon ng 60 beses. Ang mga salitang nag-uugat sa “awa” (“pagkaawa,” “kaawa-awa,” at “maawain”) ay makikita din sa rurok na ito ng DSD. Parehong lalabas sa DSD ang “pagkaawa” at “kaawa-awa” nang apat na beses sa kabuuan ng dokumento. Ang salitang “maawain” ay isang beses lamang na lumabas sa DSD bagaman ang salitang “loob” mula sa katagang “loob na maawain” ay lumabalas nang 200 beses. Maitatapat ang mga salitang nakaugat sa “awa” sa salitang “pity” sa TO na lalabas ng 11 na beses sa kabuuan nito. Ang katagang “cause sorrow to herself” sa TO ay isinalin sa DSD bilang “ikakasawi ng kaniyang palad.” Hapax Legomena ang salitang “ikakasawi” habang ang salitang “sorrow” naman ay lumabalas sa TO nang walong beses. Ang mga salitang “genius,” “beauty,” at “wealth” sa TO ay isinalin bilang “kagandahan,” “kayamanan,” at “kabutihang ugali” sa DSD. Madaling maitatapat ang “kagandahan,” na lumabalas sa DSD nang 12 beses, sa “beauty,” na lumabalas sa TO nang 27 beses. Ang salitang “wealth” naman, na lumabalas sa TO nang 21 beses, ay maitutumbas sa “kayamanan” sa DSD na 19 na beses lumabas. Ang kataka-taka ay ang pagsasalin ng salitang “genius” bilang “kabutihang ugali.” Ngunit kung babalikan ang etimolohiya ng salitang “genius,” nagiging malinaw ang dahilan ng ganitong pagsasalin. Bagaman, sa modernong gamit ang “genius” sa kakaibang natural na talento’t abilidad, pumapatungkol ang orihinal na Latin “genius” sa gumagabay na espiritu sa pagkatao ng isang tao. At mula sa ganitong espiritu, naisalin ang “genius” bilang “kabutihang ugali.”

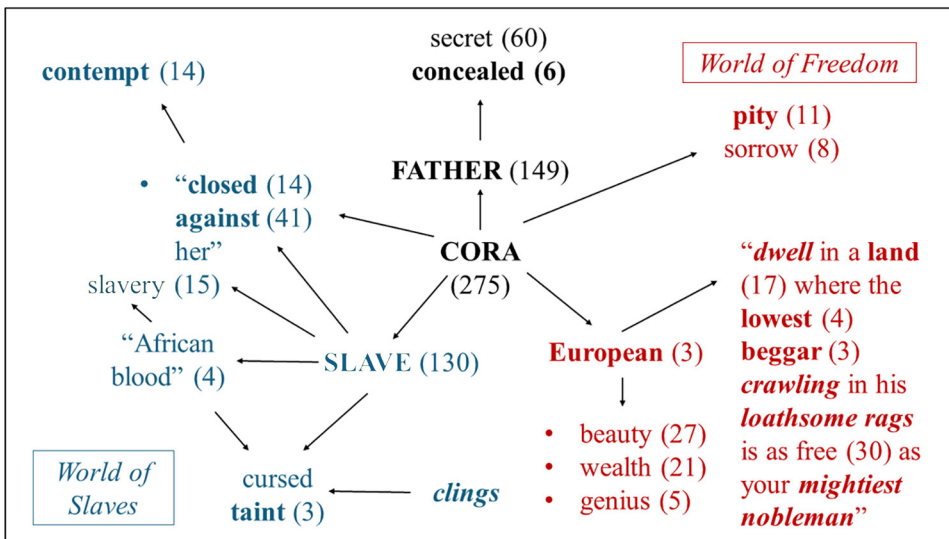
Sa kabilang dako naman, wala sa DSD ang mahabang katagang “you who dwell in a land where the lowest beggar crawling in his loathsome rags is as free

as your mightiest nobleman can never guess the terrors of slavery” mula sa TO. Kataka-taka ito dahil dito sa siping ito matatagpuan ang karamihan ng mga hapax legomena ng Sipi I ng TO (“dwell,” “crawling,” “loathsome,” “rags,” “mightiest,” “nobleman”). Idinidiin ng katagang ito, lalo na ng mga tinukoy na hapax legomena, ang kawalan ng malay ni Gilberto/Gilbert sa tunay na kalagayan ng pang-aalipin at pagiging alipin sa Estados Unidos. Idinidiin sa sipi na ito ang pagkakapantay ng mayaman (mightiest nobleman) sa mahihirap (lowest beggar) dahil parehong silang tinitingnan bilang parehong malaya (free) dahil ito ang namamayaning kalakaran sa Inglatera. Sa simulang ito, makikita ang paglalagat ng rasistang mundo na kinabubuhayan ng mga alipin kumpara sa mundong malaya na kinagisnan ni Cecilia/Cora. Sa ganito’y dinidiin ng DSD ang kasawiang palad ng pagiging alipin habang higit na idinidiin naman ng TO ang pamamayani ng kalayaan at pagkakapantay-pantay sa Inglatera.

Ang huling mahalagang pagkakaiba ng DSD at TO ay ang huli nitong mga kataga na umiinog sa konsepto ng “dugo.” Isinalin sa DSD bilang “inaagusan naman sa mga ugat ng pinakasusumpang dugong Aprikana” ang mga katagang “these cannot wash out the stain the fatal taint of african blood still remains” mula sa TO. Mapapansing bahagyang magkaiba ang diin ng dalawang sipi pagdating sa lahi. Parehong idinidiin ang pagiging natural at isang katotohanan ang pagkakakaroon ng dugong Afrikana ni Cecilia/Cora, higit na negatibo ang paglalarawan sa dugong ito sa TO dahil sa paggamit ng mga salitang “stain” at “taint” na hindi mahuhugasan (cannot wash out). Bagaman ginagamit ng DSD ang salitang “pinakasusumpang” bilang paglalarawan sa dugo, isa itong salin ng salitang “curse” sa TO na sumipot din sa sipi. Idinidiin, kung gayon, ng TO ang pagiging “marumi” ng dugong Afrikana ni Cecilia/Cora, isang malubhang rasistang pananaw, habang idinidiin ng salitang “sumpa” ang isang husga o pataw sa dugo. Ibig sabihin, natural o likas ang pagiging marumi ng dugong Afrikano sa TO habang ipinapataw ng lipunan bilang sumpa ang dugong Afrikano sa DSD, isang pananaw na nilikha ng lipunan at, kung gayo’y, maaaring mabago o baguhin. Nakaugat, ang magkaibang turing sa isang alipin kumpara sa isang malayang tao sa lahi, sa pagkakaiba ng “dugo” sa pagitan ng mga Afrikano at ng mga Europeo. Tingnan ang mga Ilustrasyon 10 at 11 upang makita ang ugnayan ng mga salita sa pagkaalipin.

Ilustrasyon 10: Ugnayan ng mga mahahalagang salita sa Sipi I sa DSD.

Ilustrasyon 11: Ugnayan ng mga mahahalagang salita sa Sipi I sa TO.

Sipi II: Batas ng Pang-aalipin at ang Ugnayang Pampamilya

<p style="text-align: center;">II <i>Dugo sa Dugo (9216-9392)</i></p>	<p style="text-align: center;">II <i>The Octoroon (10759-10943)</i></p>
<p><i>nawawatasan</i> ko na ang ibig ninyong sabihin sa <i>pagkamarangal</i> na taong bayan ni Mr Leslie at sa kanyang pagkabinyagan at <i>pagkamaginoo</i> ayon sa <i>pakahulugang ibinibigay</i> natin sa ganitong salita ay ipinadala sana niya ang kanyang anak na babae hindi sa Londres kundi sa kanyang taniman upang gumawa ng <i>labing-anim</i> na oras sa araw at gabi dapat <i>sanang pinahirapan</i> niya sa <i>hampas</i> ng <i>latigo</i> ang batang ito kung <i>nagtatamad-tamagan</i> sa <i>paggawa</i> o kaya ay <i>ipinagbili</i> naman kung <i>sakaling dahil</i> sa kanyang <i>pagkaama</i> ay <i>nahihiyang magpasakit</i> sa kanyang anak ngunit kung ang gagawin gaya ng kanyang ginawa ay <i>minahal pinagsumakitang lumiwanag</i> ang pag-iisip at <i>pinaturuan</i> ng <i>nararapat</i> sa pag-aakalang may langit na <i>nagpapala</i> na di <i>nagtutulot</i> ng <i>pang-aalipin</i> ay <i>sapilitang</i> siya ay <i>mahuhulog</i> sa pagkakasala sa mga batas at sa bayan ng Luisiana iyan nga ang totoo ani Silas Craig nakikita kong kayo ay nakababatid at nakatatalos na mabuti sa mga <i>utos</i> ng bayan Mr Percy hindi nga <i>kataka-takang magkahirap-hirap</i> ang pamumuhay ni Ernesto <i>nagkagugol</i> siyang gaya sa isang <i>prinsipe</i> sa <i>pagpapaaral</i> sa batang babaeng ito na isa lamang <i>busabos</i></p>	<p>i <i>understand</i> as a <i>worthy</i> member of society then as a <i>christian</i> and a gentleman in the <i>sense</i> in which we regard these things he may <i>send</i> his daughter to <i>toil</i> sixteen hours a day on his plantation he may hand her to his overseer to be <i>flogged</i> if she is too <i>weak</i> or too <i>lazy</i> as it will most <i>likely</i> be called to <i>work</i> he may sell her if he will no matter to what <i>degradation</i> no matter to what <i>infamy</i> but let him dare to love her let him dare to look upon her with one thrill of <i>fatherly</i> affection let him <i>attempt</i> to <i>elevate</i> her mind by education to teach her that there is a free heaven above her where <i>slavery</i> cannot be let him do this and he has <i>committed a crime</i> against society and the <i>laws</i> of Louisiana <i>exactly</i> so replied Craig rubbing his oily hands i see you understand the law of the land Mr Percy no wonder that Gerald Leslie is a ruined man he has <i>wasted a princely income</i> on the education of this girl this <i>slave</i></p>

Sa pangalawang sipi na ito’y puno ng mga nagtatalabang konsepto sa loob ng mga sipi mismo. Sa isang panig nariyan ang mga salitang patungkol sa pamilya’t pag-aaruga dito. Sa DSD nariyan ang mga salitang “anak (na lumabas sa DSD nang 145 na beses),” “pagkaama,” “pinaturuan,” “minahal,” “lumiwanag,” at “pagpapaaral” na matatapat sa mga salitang “daughter (na lumabas sa TO nang 82 beses),” “fatherly,” “affection,” “love,” “elevate,” “teach,” at “education.” Sa ganito’y maaaring makita ang salitang “anak” sa DSD at “daughter” sa TO bilang mga seed-words. Umabot ng 118 banggit sa salitang “love” sa TO bagaman, sa sipi sa itaas, ay tatlong beses lang binanggit ang salitang “minahal” sa DSD, 37 beses binanggit ang salitang “mahal” at 64 na beses naman ang salitang “pag-ibig.”

Sa kabilang banda, ang mga salitang patungkol sa pag-aalaga'y itinatambal sa mga salitang patungkol sa pagpapahirap at pagtatrabaho ng mga alipin. Sa DSD, nariyan ang mga salitang "taniman (binanggit sa DSD nang 11 beses)," "labing-anim na oras (1)," "gumawa (13)," "pinahirapan (1)," "hampas (3)," "nagtatamad-tamaran (1)," "paggawa (6)," "ipagbili (8)," at "magpasakit (2)." Isinalin ang mga salitang ito sa DSD mula sa mga salita ng TO na "toil (8)," "sixteen hours (2)," "plantation (36)," "flogged (1)," "weak (4)," "lazy (1)," "work (27)," "sell (6)," "degradation (4)," at "infamy (10)."

Nagtatapat ang dalawang grupo ng mga konsepto na ito, ang una'y mapagkalinga at ang pangalawa'y mapagmalupit dahil sa kabalintunaan ng buhay ni Cecilia/Cora. Sa isang banda, isa siyang anak ni Ernesto/Gerard na ninais nitong kalingain at arugain. Sa kabila nama'y isa siyang alipin, isang pag-aaring dapat na nasa taniman upang magtrabaho. Nabubuo ang ganitong balintuna dahil sa pagtatalaban ng natural na mapagkalingang kalooban ng isang magulang sa kaniyang anak at sa mahigpit na ipinapataw ng batas. Sa sipi mula sa DSD, binabanggit ang salitang "batas," nang 18 beses, at ang salitang "utos," na binabanggit nang walong beses sa kabuuan. Sa TO, binabanggit ang salitang "law," nang 21 beses, at "laws," 11 beses. Dahil sa maghigpit na pag-aatas ng batas na ikahon si Cecilia/Cora bilang isang alipin, "nahuhulog sa pagkakasala/committed a crime" si Ernesto/Gerard. Hindi lang sa batas nagkakasala si Ernesto/Gerard. Nagkakasala din siya sa bayan at lipunan. Ang salitang "bayan," na binanggit nang dalawang beses sa sipi, ay lalabas nang siyam na beses sa kabuuan ng DSD. Ang salitang "society" ay binabanggit nang 18 beses at ang "land" nang 17 beses sa kabuuan ng TO. Sa ganito'y nilalabag ni Ernesto/Gerard ang mga batas ng Louisiana at nagkakasalasiya sa mata ng lipunan. Nawawawala na, kung gayon, ang paggalang kay Ernesto/Gerard.

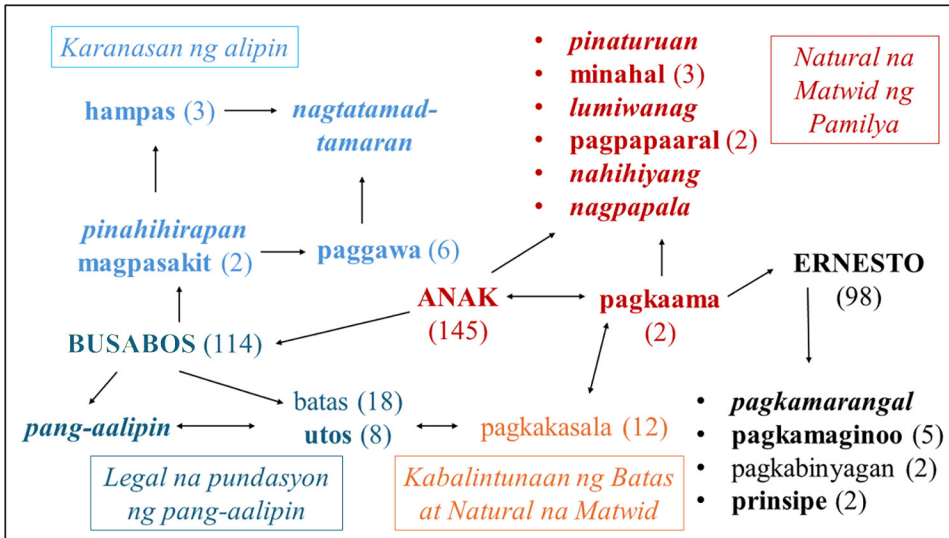
Sa mata ng lipunan at batas ng Louisiana, nagkakasala si Ernesto/Gerard sa pagkalinga nito kay Cecilia/Cora, isang may dugong alipin. Ngunit para sa mga mambabasa ng nobela, hindi si Ernesto/Gerard ang nagkakamali kundi ang buong lipunan at batas ng Louisiana. Para kay Jules Zanger sa kaniyang "The "Tragic Octoroon" In Pre-Civil War Fiction," malinaw na isang paraan ang paggamit ng pagkatao at kalagayan ng mga octoroon na tulad ni Cecilia/Cora upang batikusin ang namamayaning pang-aalipin sa Katimugan ng Estados Unidos. Ani Zanger,

The octoroon, to the North, represented not merely the product of the incidental sin of the individual sinner, but rather what might be called the result of cumulative institutional sin, since the octoroon was the product of four generations of illicit, enforced miscegenation made possible by the slavery system. The very existence of the octoroon convicted the slaveholder of prostituting his slaves and of selling his own children for profit. (66)

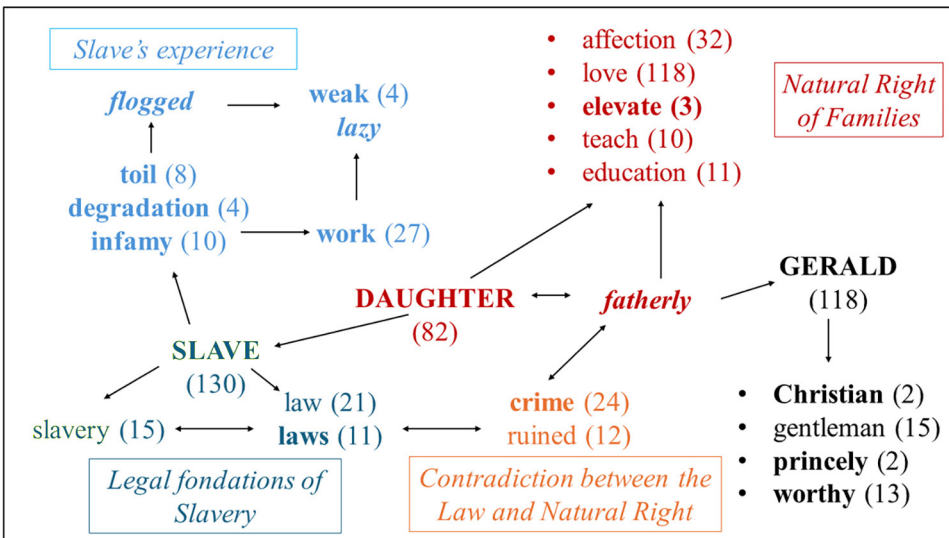
Kinakatawan ng octoroon, para sa Hilaga, hindi lamang ang pagiging produkto ng panandaliang pagkakasala ng isang tao, ngunit bilang isang resulta ng nagkakapatong-patong na pagkakasalang pang-institusyon, dahil produkto ang octoroon ng apat na salinlahi ng ilegal at sapilitang paghahalo ng lahi na nilikha ng sistema ng pang-aalipin. Ang mismong pagkakaroon ng octoroon ay isang hatol sa may-ari ng alipin ng kaniyang pambubugaw sa kaniyang mga alipin at sa pagbebenta ng kaniyang sariling mga anak para sa kita. (Salin ng may-akda)

Hindi si Ernesto/Gerard ang nagkakamali kundi ang mismong mga batas ng Katimugang Estados Unidos. Ito ang batikos ng mga *abolitionist* o abolisyunistang akdang tulad ng DSD/TO. Sa ganitong paraan, may katwiran ang natural na pagnanasa ni Ernestong pangalagaan ang kaniyang anak, kahit isa pa man itong may dugong Afrikana. Sa kabilang banda, buktot ang mga batas kung hindi ito sumusunod sa natural na matwid. Tingnan ang Ilustrasyon 12 at 13 upang makita kung paano nagtatalaban ang batas at natural na matwid o karapatang ito.

Sa huli'y kailangang kilalaning ang yaman ni Ernesto/Gerald ay nakaugat sa mismong sistema ng pang-aalipin. Ang kanyang yaman ay dulot ng hirap at pagod ng kaniyang mga alipin, mga aliping dapat kasama si Cecilia/Cora. Ang yaman na ito ang ugat din ng kaniyang mataas na katayuan sa lipunan sa Luisiana na makikita sa "pagkamarangal (1)," "pagkabinyagan (2)," "pagkamaginoo (5)" na salin ng mga salitang ito mula sa "worthy (13)," "Christian (2)," at "gentleman (15)" sa TO. Ngunit pinagdududahan ang mabuting katayuan na ito dahil sa kaniyang pagsuway sa mga batas ng Luisiana.

Ilustrasyon 12: Ugnayan ng mga mahahalagang salita sa Sipi II sa DSD.

Ilustrasyon 13: Ugnayan ng mga mahahalagang salita sa Sipi II sa TO.

Sipi III: Ekonomikong Kaligiran ng Pang-aalipin at Pagsasamantala sa mga Alipin

<p style="text-align: center;">III <i>Dugo sa Dugo (18434-18725)</i></p>	<p style="text-align: center;">III <i>The Octoroon (19933-20119)</i></p>
<p>kahambal-hambal nang totoo ang nangyayari hindi siya nakapaglakas loob na magtagal sa tahanang kinalalagyan ng kanyang anak pagkat doon at sa lahat ng sandali ay napapanganib siyang surutin sa mukha ng mapanumbat na tinig ni Cecilia na siyang-siya rin at walang pinag-ibhan sa tinig noong si Francilia na yumao hindi hindi siya makakatagal doon sa piling na lamang ng kanyang sulatan at sa gitna ng nagsabog na mga aklat ni sawing palad na pangangalakal niya ay doon mag-isang magpupumilit makalimot sa bugtong na anak sa anak na yaong marahil hindi na iibig sa kanya kailan man at sa mga araw na iyon saan naman naroon si Cecilia Leslie nasa kanyang silid na tulugan na ang mga bintana ay pinid na pinid at di mapamusutan ng kahit kaunting liwanag naroong nakasubsob ang mukha sa mga sinutlaang unan at taos sa pusong ginugunita ang ina yaong inang ang mukhang puspos kalumbayan ay bahagya nang matandaan ng kanyang pangwari naroon ginugunita rin ang ama yaong amang noong kabataan ay nakagawa ng mga kasamaan at katampalasanang kalagim-lagim na nang mabatid niya ay huli na sa panahon napakapapanglaw ngayong mga isipin ang gumigiyagis sa dalagang ito na kamakailan lamang ay kalong-kalong pa ng di masayod na kaligayahan at katahimikan kung minsan ay magpumilit na maglakas-loob at ipagwalang pansin ang mga nangyayari ngunit pinasusuko ring pilit ng nakikinitang masungit na anino ng kanyang hinaharap siya na laging hampulan ng mga papuring kalugod-lugod at siya na laging handugan ng mga pagmamahal at paggiliw na sakdal ng tamis at siyang parating may ingat na gandang hinahangaan kamakailan lamang sa buong Londres ay isa palang alipin lamang oo isang alipin ang isang patak ng dugong Aprikanang taglay niya ay nakapagpaitim sa matingkad niyang uri at ikinapusyaw ng mataas na kapalarang tinutungo</p>	<p>it was too horrible he dared not remain at the summer pavilion he dared not meet the reproachful glances of those eyes which appeared to him as the ghostly orbs of the late Francilia no alone in his office surrounded only by the evidences of commerce and the intricate calculations of trade he endeavored to forget that he had a daughter and a daughter who no longer loved him and where all this time was Cora with the venetian shutters of her apartment closed with the light of day excluded from her luxurious apartment she lay with her head buried in the satin cushions of her couch weeping for the mother whose mournful face she could scarcely recall weeping for the father whose youthful sins she so lately learned bitter were the thoughts of the young girl whose life had heretofore been one long summer sunshine she the courted the caressed the admired beauty of a London season she was a slave an octoroon a few drops only of the african race were enough to taint her nature and change the whole current of her life</p>

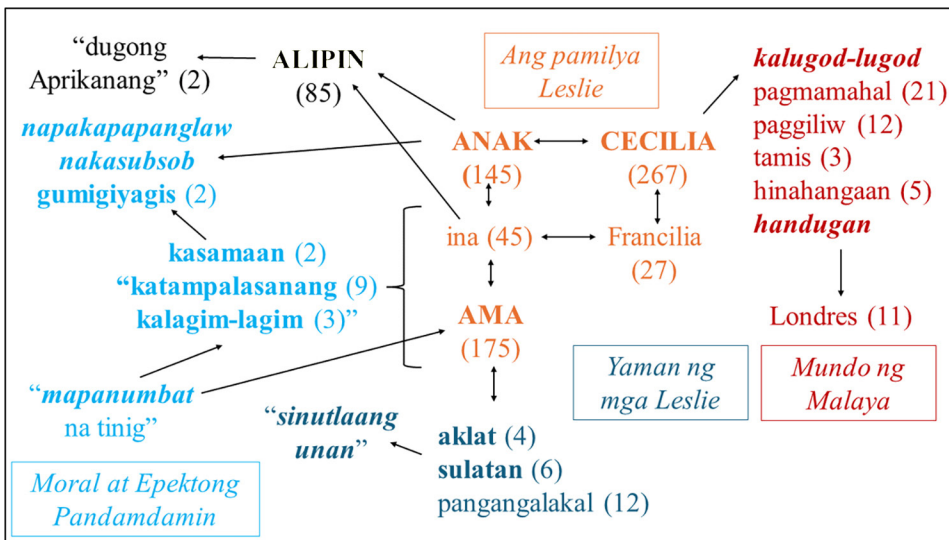
Sa ikatlong sipi na ito mula sa DSD at TO, katatapos pa lang harapin ni Cecilia/Cora ang kanyang amang si Ernesto/Gerard sa katotohanan ng ina niya ang aliping si Francilia. Marami sa mga salita dito'y sa bahagi lamang na ito lalabas o unang lalabas. Sa partikular, nagtatalaban sa sipi na ito ang mga salita tulad ng "iibig (2)" at "loved (42)" sa mga salitang "pangangalakal (12)," "trade (6)," at "commerce (1)." Sa siping ito lamang lumalabas sa TO ang mga salitang "commerce (1)" at "intricate calculations (1)."

Tinutukoy ng mga salitang "pangangalakal," "trade," at "commerce" ang halaga ng pagyaman para kay Ernesto/Gerard. Itinatapat ito sa pag-ibig sa pamilya at lumilikha ito ng kontradiksiyon para kay Ernesto/Gerard. Tulad ng nabanggit sa Sipi II, ang kaniyang yaman ay nakaugat sa pang-aalipin. Sa kabilang banda naman, ang kaniyang pag-ibig para kay Cecilia'y taliwas sa pundasyon na ito ng kaniyang yaman sa harap ng katotohanang may dugong alipin si Cecilia/Cora. Hiya ang nararamdaman ni Ernesto/Gerard at makikita ito sa mga salitang "mapanumbat (1)," at "reproachful glances (2)." Hindi maharap ni Ernesto/Gerard si Cecilia/Cora dahil pinaaalala ng kaniyang anak ang kaniyang mga kasalanan. Ngunit hindi ang kasalanang taliwas sa mga batas ng Luisiana ang ikinahihiya niya kundi ang kasalanang hindi niya mapanindigan ang kaniyang pagmamahal sa sariling anak. At interesanteng makita na may ibang panamdang ang salin ni Laksamana mula sa orihinal ni Braddon upang ipakita ang pagsisisi na ito ni Ernesto/Gerard. Isinalin ni Laksamana ang "reproachful glances of those eyes which appeared to him as the ghostly orbs of the late Francilia" tungong "mapanumbat na tinig ni Cecilia na siyang-siya rin at walang pinag-ibhan sa tinig noong si Francilia na yumao." Mata ang mapanghusgang tumitingin kay Ernesto/Gerard sa Ingles ngunit tinig naman ang naririnig sa bersiyong Tagalog.

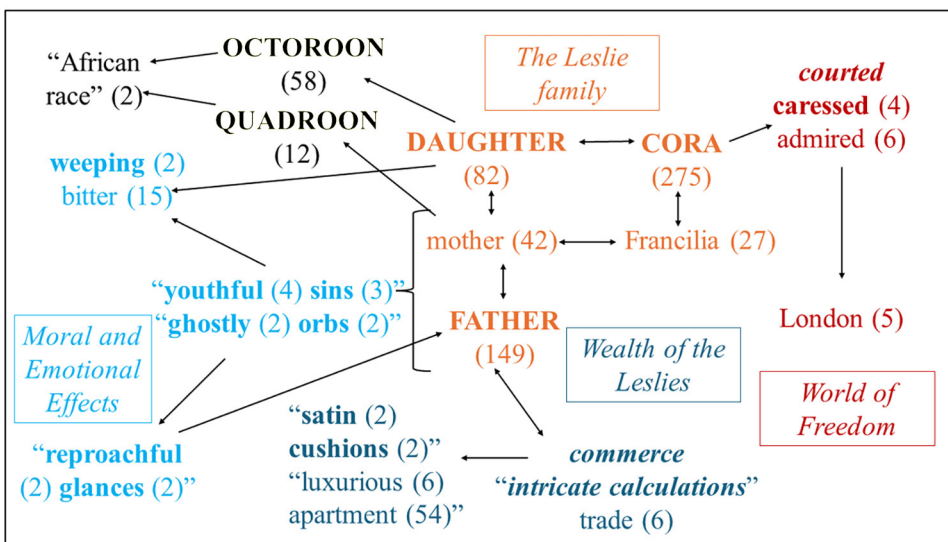
Sa kabilang banda, lungkot at pamamanglaw ang dinaramdam ni Cecilia/Cora. Umiiyak si Cecilia/Cora sa "sinutlaang unan (1)" o "satin cushions (2)" sa loob ng "luxurious apartment." Ngunit ang silid na ito ang naghihiwalay sa mag-ama dahil ito'y "pinid (2)" at "excluded (2)" na kahit liwanag ay hindi makapasok. Ngunit may ambigwidad ang pagkukulong na ito ni Cecilia/Cora. Itinatabay ba niya ang

kaniyang ama o ikinukulong ang sarili? Tila ang huli ang nangyayari dahil sa pagsiwalat ng katotohanang may dugong alipin pala si Cecilia/Cora.

Tulad ng nabanggit na, ang yaman ni Ernesto/Gerard, ang yamang nakapundar sa pang-aalipin, ang nagbigay kay Cecilia/Cora ng kakayahang mangibambayan at pansamantalang makatakas mula sa mapait na kalagayan ng pagiging alipin. Sa Inglatera siya’y “kalong-kalong (1)” o “caressed (4) ng lipunan doon. Ngunit sa Luisiana, ang kaniyang pagkakaroon ng dugong Afrikana ang “nagpapaitim (1)” sa kaniyang “kapalarang tinutungo” o “current of her life.” Sa ganito’y hindi matatakas ni Cecilia/Cora ang kaniyang kapalaran bilang alipin ayon sa mga batas ng Luisiana at kahit ang yaman ng kaniyang ama ay hindi makapangtatanggol o mapagpapabago sa kaniyang kapalaran. Makikita sa Ilustrasyon 14 at 15 ang nagtatalabang mundo ng Londres, na kumakatawan sa kalayaan, kumpara sa mapang-aliping mundo ng Luisiana.

Ilustrasyon 14: Ugnayan ng mga mahahalagang salita sa Sipi III sa DSD.

Ilustrasyon 15: Ugnayan ng mga mahahalagang salita sa Sipi III sa TO.

Sipi IV: Ang Awit at Karanasan ng Alipin

IV <i>Dugo sa Dugo (33626-33755)</i>	IV <i>The Octoroon (39827-39938)</i>
<p>at sa malaking pananabik sa mangyayari ay muling tumahimik siya upang mapakinggang mabuti ang putok ngunit ang narinig niya ay kakaibang totoo sa pangkaraniwang putok di iba kundi ang malungkot na dalit sa gabi ng mga alipin sabay-sabay sa pagpupuri at pagpapasalamat dahil sa pagsapit ng maligayang sandali na kanilang maipagpapahinga lumuhog ang araw na saksi ng pagod tayo mga itim magsipagpahinga oh gaanong aliw ang inihahandog ng buwang ninikat sa inyong kalulwa kulang palad na mga tao ang nabigkas ni Mortimer sila ang mga bisabos ni Craig na ngayon lamang nagsisiwi mula sa gawaing patay-katawan sa buong maghapon nagsisipag-awit ang mga kahabag-habag na likha ng dios ang panghampas ng kapatas ay di ipinagmamaliw ng piping kaligayahan sa kanilang puso kay dali silang paginhawahin kung ibig ng isang mabuting panginoon</p>	<p>it was for the report of the firearms that he listened but the sound which met his ear was of altogether a different nature it was the evening chorus of the negroes floating upon the tranquil air a sweet harmonious strain of melody which breathed of peace and repose day is dying day is gone weary niggers rest work all day and toil and moan quiet night is best poor fellows said Mortimer they are Craig's negroes returning to their cabins after the day's labor they sing poor simple creatures the overseer's lash cannot destroy the quiet content of their honest hearts how easily might a good master make them happy again</p>

Sa siping ito mula sa DSD, 18 hapax legomena ang makikita, ang mga salitang “mapakinggang,” “dalit,” “sabay-sabay,” “pagpupuri,” “maipagpapahinga,” “lumuhog,” “magsipagpahinga,” “ninikat,” “kalulwa,” “nagsisiwi,” “patay-katawan,” “nagsisipag-awit,” “kahabag-habag,” “panghampas,” “kapatas,” “ipinagmamaliw,” “piping,” at “paginhawahin.” Sa TO, 7 natatanging salita ang makikita, ang mga salitang “firearms,” “strain,” “melody,” “moan,” “fellows,” “cabins,” “overseer’s,” at “lash.” At ang mga natatanging salitang ito’y maihahanay sa magkatambal na konsepto ng paghihirap at ginhawa. At hindi kataka-taka ang ganitong pag-usbong ng mga konseptong ito sa bahaging ito dahil isa itong eksena kung kailan maririnig nina Mortimer at Gilberto ang pag-awit ng mga alipin ni Silas Craig pagkatapos ng buong araw na pagtatrabaho sa lupa. Ito rin ang dahilan kung bakit dito lamang sa sipi na ito makikita ang mga salitang kaugnay sa pag-awit (“dalit,” “nagsisipag-awit,” “melody”). Ito ang mismong awit ng mga alipin sa DSD at TO:

“Lumuhog ang araw na saksi ng pagod
Tayo, mga itim: magsipagpahinga
Oh, gaanong aliw ang inihahandog
Ng buwang ninikat sa inyong kalulwa!” (Dugo sa Dugo 96)

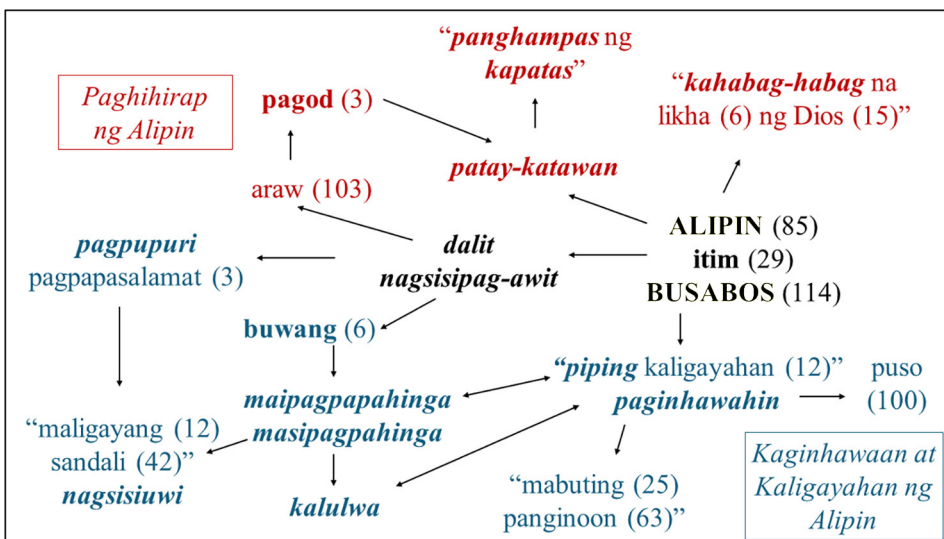
“Day is dying, day is gone,
Weary niggers, rest;
Work all day, and toil and moan,
Quiet night is best!” (The Octoroon 106)

Sa awit ng mga alipin, malinaw ang pagtatambis sa “araw” o “day” kumpara sa “buwan” o “night.” Puno ng hirap ang araw dahil sa pagod ng pagtatrabaho habang ipinapangako ng gabi ang ginhawa. Ngunit hindi lamang mabigat ang trabaho ng mga alipin kundi isa itong sapilitang paggawa. Hindi lamang ang hirap ng trabaho ang nagpapabigat sa mga alipin kundi ang mismong “panghampas” o “lash” ng kapatas/overseer.

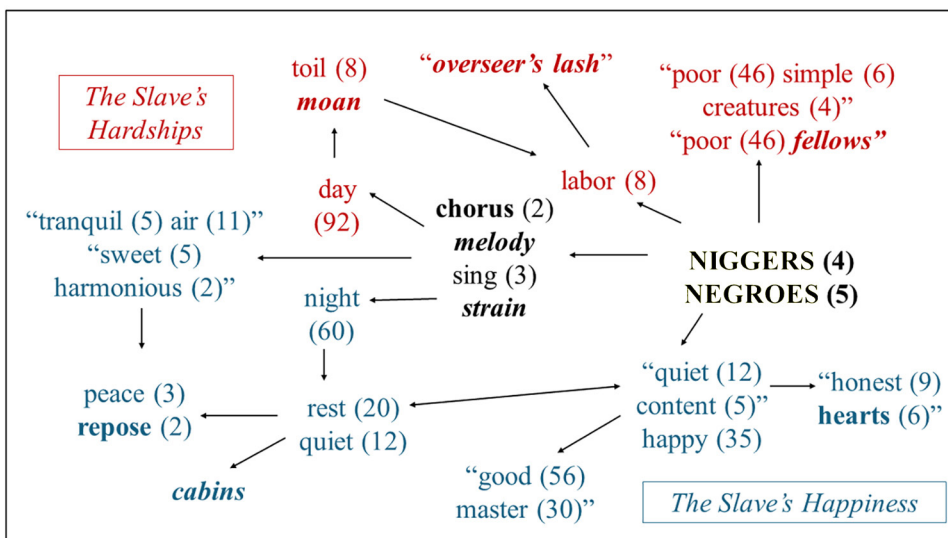
Sa sobrang pagkahabag ng kalagayan ng mga alipin, napagtanto nina Mortimer at Gilberto/Gilbert na magiging sapat na ang pagkakaroon ng “mabuting panginoon” o “good master” upang magdulot ng kaligayahan sa kanilang puso. Sinasabi ba ng nobela na hindi gusto ng mga alipin na sila’y lumaya? Hindi. Ngunit ang mga

maliliit na bagay tulad ng pagkakaroon ng isang mabuting amo o panginoo'y nagbibigay na ng kaligayahan sa mga alipin. Ngunit nananatili silang alipin. Sa pananaw ng isang abolisyunista, isang uri ng huwad na kamalayan o *false consciousness* ang ligaya o sayang ito na mararanasan ng isang alipin sa ilalim ng isang mabuting panginoo. Kalayaan lamang ang magbibigay sa mga alipin ng tunay na kaligayahan at kaginhawahan.

Ngunit mapapansing bahagyang magkaiba nakatuon ang DSD sa aspektong ito ng paghihirap ng mga alipin kumpara sa TO. Higit na pisikal ang tuon ng TO pagdating sa usaping ito ng hirap ng mga alipin kung babalikan ang awit. Natutuwa ang mga alipin dahil tapos na ang araw at maaari na silang pagpapahinga. Tulad ng makikita sa mga Ilustrasyon 16 at 17, gumagamit ng mga salitang tulad ng “kalulwa” at “paginhawahin” ang DSD, hindi lamang pisikal ang usapin ng pagpapahinga. Tumatagos ang pagpapahinga sa kalooban ng isang tao kasabay ng pisikal na aspekto.

Ilustrasyon 16: Ugnayan ng mga mahahalagang salita sa Sipi IV sa DSD.

Ilustrasyon 17: Ugnayan ng mga mahahalagang salita sa Sipi IV sa TO.

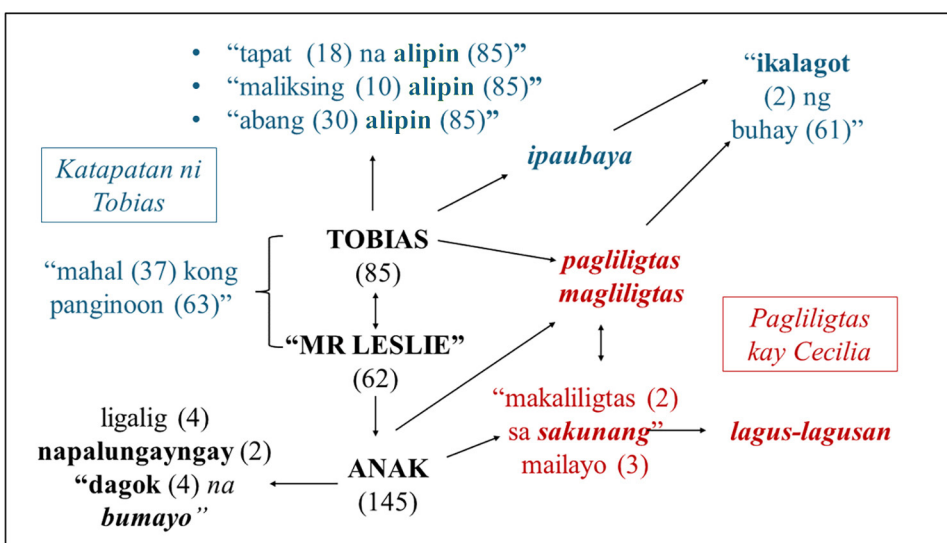
Sa siping ito'y may 12 natatanging salita dito lamang makikita sa DSD, ang mga salitang "bumayo," "kabiglaanan," "sakunang," "masilayan," "lagus-lagusan," "aabutan," "magkantututo," "sabing," "kaway," "ipaubaya," "magliligtas," at "pagliligtas." Sa TO naman, dalawa lang ang natatanging salita sa siping ito lamang lumabas: "illumining," at "communicates." Sa sipi na ito matatagpuan ang eksena kung saan tinangka nina Ernesto/Gerard at Tobias na itakas si Cecilia/Cora mula sa mga humahabol sa utang ni Ernesto/Gerard. Bilang isang alipin, isa na lamang pag-aaring maaaring kamkamin si Cecilia/Cora. Ito ang dahilan ng lito at takot na dinadanas ni Ernesto/Gerard. Maaaring mawala sa kaniya ang kaniyang anak. Iniatas ni Ernesto/Gerard kay Tobias na maghanap ng paraan upang maitakas si Cecilia/Cora. Tila maililigtas na si Cecilia/Cora kaya't makikita sa mukha ni Ernesto/Gerard na "unti-unting masilayan ng pag-asa" / "a gleam of hope illumining his dusky face." Inako ni Tobias/Toby ang responsibilidad na iligtas si Cecilia/Cora sa kabila ng panganib ng kamatayan (ikalalagot ng buhay / his own life pays the price). Ngunit mahuhuli pa rin siya at mapapasama sa mga ari-ariang isusubasta upang bayaran ang mga utang ni Ernesto/Gerard.

Sipi V: Mula Kalayaan tungong Pagkaalipin at ang Wika ng Alipin

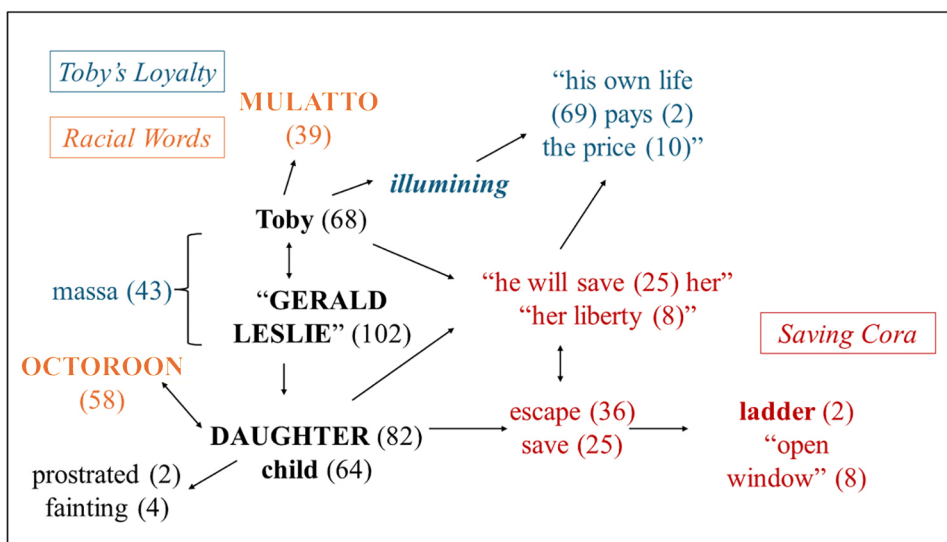
<p style="text-align: center;">V <i>Dugo sa Dugo (46220-46430)</i></p>	<p style="text-align: center;">V <i>The Octoroon (53605-53766)</i></p>
<p>ang bagong ligalig na ito ay parang isang malakas na dagok na bumayo sa dibdib ng dalaga at sa kabiglaanan ay halos walang hiningang napalungayngay sa mga bisig ng ama oh ang anak ko ani Mr Leslie ang anak ko Tobias ang batang inalagaan mo noong maliit hindi ba makaliligtas sa sakunang ito wala ka bang nalalamang paraan upang siya ay iyong mailayo ang tapat na alipin ay malaong di nakapangusap ang ulo niya at pag-iisip ay litong-lito sa paghanap ng mabuting kaparaanan pagkatapos na ang kanyang mukha ay unti-unting masilayan ng pag-asa ay marahang nagsabi sa panginoon ng ganito mahal kong panginoon ang halamanang ito ay lagus-lagusan hanggan sa pataniman natin kung kami ay makaalis dito ng lihim ay hindi kami aabutan ng kahit sino sila ay na sa ibaba pa ngayon hintay hintay pagkasabi nito ay dalidaling umalis si Tobias at si Mr Leslie ay iniwang hindi magkantututo ng gagawin nang makailang sandali ang maliksing alipin ay lumitaw sa bintana ng isang silid na may isang pintuang papanaog at ang sabing kasabay ng kaway sa panginoon ligtas na po siya Mr Leslie siya ay ipaubaya ninyo sa mga bisig ni Tobias at ito ang magliligtas sa kanya kahit ang pagliligtas na ito ay ikalagot ng buhay ng abang alipin</p>	<p>the agitation of the morning had been too much for the octoroon the last shock completely prostrated her and she sunk fainting into her father's arms my daughter cried Gerald my child Toby the one you nursed is there no escape no way to save her the mulatto wrung his hands in silent anguish then with a gleam of hope illumining his dusky face exclaimed stay massa the garden below this communicates with the plantation if we could reach that they could never find us they are all below in the vestibule wait wait he rushed from the room leaving Gerald Leslie in utter bewilderment as to what he was about to do but in three minutes he appeared at the open window of the apartment standing at the top of a ladder see massa he cried we will save her yet give her into Toby's arms and he will save her though his own life pays the price of her liberty</p>

Makikita din sa sipi na ito ang pagkakaiba ng wikang ginamit sa pagsasalita ni Tobias sa pagitan ng DSD at TO. Sa DSD, higit na pormal ang pagkakasalin sa pananalita ni Tobias habang gumagamit ng diyalektong Afrikano-Amerikano si Tobias sa TO sa paggamit niya ng salitang tulad “massa” sa halip na “master” kapag kinakausap si Ernesto/Gerard. Bakit hindi ginagad ni Laksamana ang ganitong diyalekto ni Tobias sa DSD? Masasabing imposibleng masalin ang diyalektong ito dahil wala talagang katapat na diyalekto sa wikang Tagalog ang diyalektong Afrikano-Amerikano sa wikang Ingles. Ngunit maaari ding tanungin kung bakit pinili ni Braddon ang diyalektong Afrikano-Amerikano para sa pananalita ni

Tobias sa TO. Maaaring may realistikong tunguhin si Braddon ngunit maaaring pagtatangka din ito ng pagbibigay-tuon sa pagkakaiba ng lahi gamit ng pagkakaiba ng pananalita. Ngunit problematiko ang paggamit ng diyalektong Afrikano-Amerikano dahil madalas inilalarawan ang mga Afrikano-Amerikano sa isang negatibong paraan tulad ng pagbibigay-tuon sa kanilang kahirapan at kamangmangan (Graziano 263-64). Sa paggamit ng pormal na pananalita sa bersiyong Tagalog, nawawala ang mababang pagtingin na ito sa mga Afrikano-Amerikano at sa halip ay nadidiin ang matayog at dakilang dangal ng mga alipin sa kabila ng kanilang mababang kalagayan. Tila nagiging kapantay ni Tobias si Ernesto/Gerard sa DSD kumpara sa TO dahil walang ipinagkaiba ang kanilang pananalita sa isa't isa sa DSD. Higit na umaangat din ang pagkatao ni Tobias sa DSD dahil sa paggamit ng mga pang-uring tulad ng “tapat”, “maliksing”, at “abang” katabi ng salitang “alipin” bilang paglalarawan kay Tobias (tingnan ang ilustrasyon 18). Sa TO, higit na ginagamit ni Braddon ang mga salitang tungkol sa lahi (tingnan ang Ilustrasyon 19). Sinasadya man o hindi, higit na umaangat ang pagkatao ni Tobias sa DSD dahil tinatrato siyang katulad ni Ernesto/Gerard kumpara sa TO na idinidiin ang kaniyang pagiging iba kundi di man mababa.

Ilustrasyon 18: Ugnayan ng mga mahahalagang salita sa Sipi V sa DSD.

Ilustrasyon 19: Ugnayan ng mga mahahalagang salita sa Sipi V sa TO.

Sipi VI: Ang Puting Alipin bilang Reyna

VI <i>Dugo sa Dugo (58748-58838)</i>	VI <i>The Octoroon (63939-64021)</i>
<p>mahal kong panginoon anya huwag kayong umiyak dito ay hindi kayo magiging <u>alipin</u> natatalastas kong ang marikit na tahananang ito ay sadyang inilaan sa inyo ng panginoon kong si Mr Horton at sa bahay na ito ay kikilanlin kayong tulad sa isang reina reina ang buong saklap na naibulong ng binibini oo nga reinang dinala rito upang lubusang mapag-ukulan ng bala nang maruming tangkang maisip ng nag-aakalang siyang tanging makapangyayari tingnan mo batang musmos ano at makikiramay ka sa aking pagpipighati kailan man ay hindi mo maunawa ang aking mga dinaramdam</p>	<p>My dear mistress do not weep thus she said you will be no <u>slave</u> here i know for our master has had these beautiful rooms prepared on purpose for you and you are to be treated as a queen a queen said Cora hysterically yes the empress of a profligate's hour of pleasure to be trampled beneath his feet when the whim has passed go my good girl why should i distress you with my griefs you can never understand my misery</p>

Sa siping ito, may walong natatanging salita sa DSD, ang mga salitang “umiyak,” “inilaan,” “kikilanlin,” “reinang,” “mapag-ukulan,” “makapangyayari,” “makikiramay,” at “maunawa.” Sa TO naman, mayroong tatlong hapax legomena: “hysterically,”

“empress,” at “profligate’s.” Sa siping ito matatagpuan ang eksena sa pagitan ni Cecilia/Cora at batang aliping inatasan ni Augusto/Augustus Horton na pagsilbihan si Cecilia/Cora. Napasakamay na ni Augusto/Augustus si Cecilia/Cora pagkatapos mapanalo si Cecilia/Cora sa naganap na subastahan sa mga ari-arian ni Ernesto/Gerald Leslie. Naging mataas ang halaga na iginugol ni Augusto/Augustus kay Cecilia/Cora dahil sa pagiging aliping puti nito.

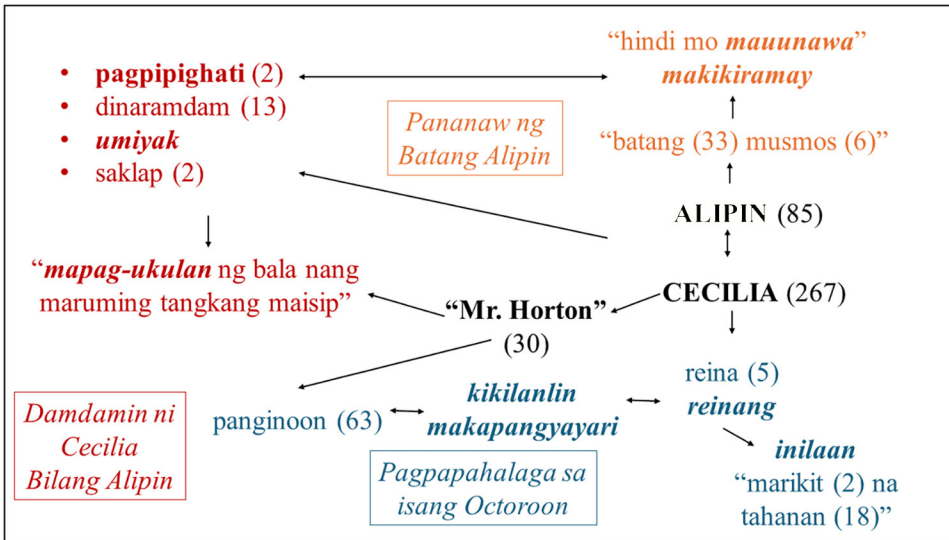
Isang mahalagang eksena ang subastahan ng mga quadron o octeroon sa mga akdang abolisyunista dahil sa paghuhubad ng kaligtasan at katayuan ng mga babaeng tulad ni Cecilia/Cora. Ani Kimberly Snyder Manganelli,

The transgressions that occur in the domestic sphere are resolved in the privacy of the home rather than in the public court of law. However, in British and American abolitionist tales of the Tragic Mulatta, the mixed-race heroine is ripped from the comfort and privacy of the domestic sphere and subjected to public exposure and sale on the auction block. Exposed on the auctioneer’s platform, she is stripped of her whiteness. (86)

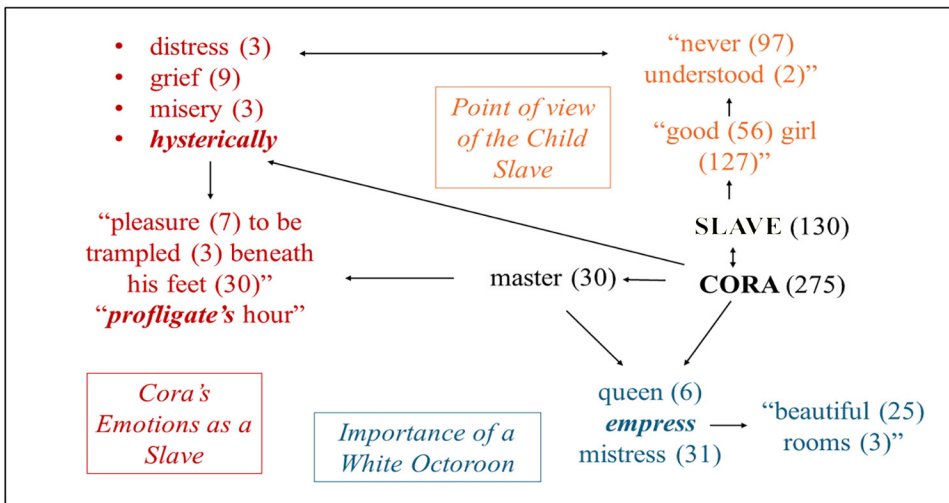
Ang mga paglabag na nangyayari sa loob ng tahanan ay nireresolba sa pribadong buhay sa halip na sa pampublikong hukuman. Gayunpaman, sa mga kuwento ng mga abolisyonistang Briton at Amerikano tungkol sa Tragic Mulatta, ang halong-lahing bidang babae ay inaalisan ng kaginhawahan at ng pribadong buhay ng tahanan at isinasailalim sa pampublikong paglalantad at pagbebenta sa subastahan. Inilalantad sa plataporma ng subasta, hinuhubaran siya ng kanyang pagiging puti. (salin ng may-akda)

Isang kabalintunaan, kung gayon, ang pagtukoy kay Cecilia/Cora bilang “reina” o “empress.” Makikita sa Ilustrasyon 20 at 21 ang kabalintunaanang ito. Isa siyang reyna dahil sa laki ng halagang iginugol sa kaniya sa subastahan at sa kaniyang natatanging katangian bilang puting alipin. Ngunit ipinakikita ng subastahan ang katotohanang isa pa rin siyang alipin na nasa pagmamay-ari ni Augusto/Augustus. Naging mahalaga lamang si Cecilia/Cora bilang isang bagay na magagamit ni Augusto/Augustus para sa kaniyang masasamang balak. Makikita ito sa inisip ni

Cecilia/Cora: “reinang dinala rito upang lubusang mapag-ukulan ng bala nang maruming tangkang maisip ng nag-aakalang siyang tanging makapangyayari” sa DSD at “empress of a profligate’s hour of pleasure to be trampled beneath his

Ilustrasyon 20: Ugnayan ng mga mahahalagang salita sa Sipi VI sa DSD.

Ilustrasyon 21: Ugnayan ng mga mahahalagang salita sa Sipi VI sa TO.

feet when the whim has passed” sa TO. Kaya’t pagkalugmok ang nararamdaman ni Cecilia/Cora sa kaniyang pagiging bagong “reyna” ni Augusto/Augustus. Si Augusto/Augustus, kung gayon, ang nananatiling makapangyarihan, ang panginoon o master ni Cecilia/Cora at sa batang alipin. Ngunit si Cecilia/Cora lamang ang nakauunawa ng pagkalugmok na ito dahil hindi malay ang batang nagsisilbi sa ipinagkakait sa kanilang kalayaan.

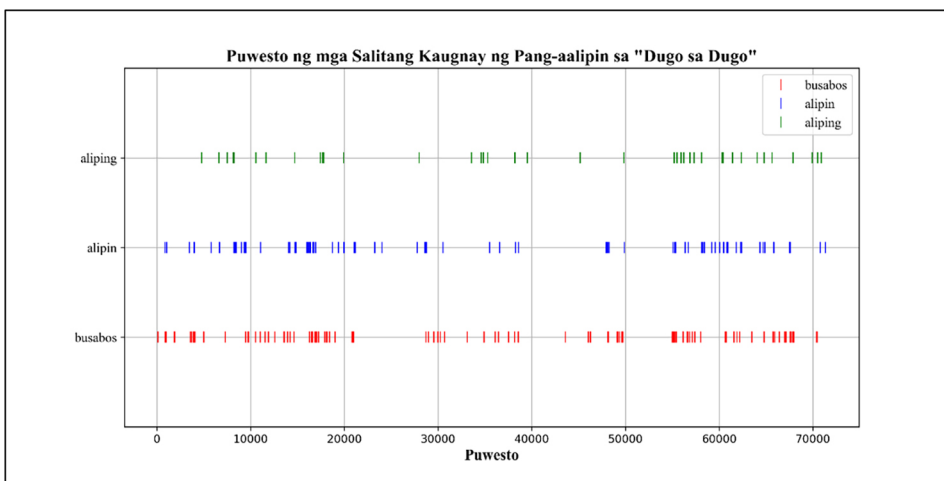
Pagsasalin ng Pangunahing mga Salita Tungkol sa Pag-aalipin at Lahi

Sa ngayo’y, maaaring tingnan muli ang mga mahahalagang salitang madalas na umuulit sa DSD at TO. Ulit, kapansin-pansin na umuulit sa lahat ng sipi na ito ang mga salitang kaugnay ng pang-aalipin at panglahi. Kung titingnan muli ang pagbibilang na nilikha ng mga programang pangkompiyuter ni Guillermo para sa DSD at sa TO, makikita ang malaking bilang ng mga salitang ito ay kaugnay ng tema pang-aalipin at tema ng lahi. Makikita ito sa Talahanayan 2.

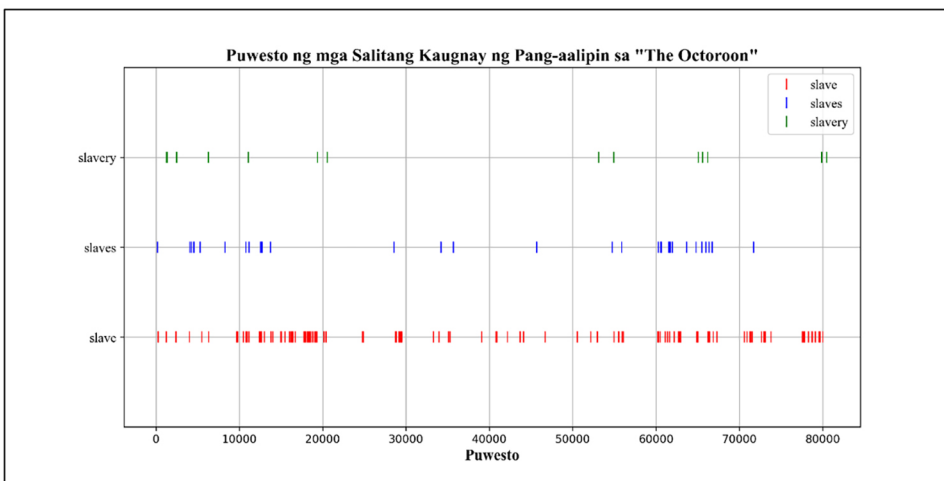
Talahanayan 2: Mga salitang patungkol sa pang-aalipin.

Dugo sa Dugo	Bilang	The Octoroon	Bilang
alipin	85	slave	130
aliping	44	slaves	32
busabos	114	slavery	15
pang-aalipin	1	slave-leaders	1
pang-aaliping	1	slave’s	2
alipinin	1	slaver	4
kaalipinan	2	slave-sale	1
pagkaalipin	3	slave-daughter	1
pangbusabos	2		
binubusabos	1		
pangbusabos	2		

Halos nagpapalitan ang DSD sa paggamit ng mga salitang “alipin” at “busabos” upang tumukoy sa salitang “slave” sa TO. Kung paghahambingin ang dalawang hanay, higit 256 na beses ginamit ang mga salita’t baryasyon ng “alipin” at “busabos” sa DSD habang umabot sa 186 na beses ang paggamit sa “slave” at mga baryasyon nito sa kabuuang TO. Maaaring maihambing ang paggamit ng DSD ng “alipin” at “busabos” sa “slave” sa isang biswal na paraan gamit ng dispersion plot na nilikha sa Python gamit ang *SpaCy* na makikita sa Ilustrasyon 22 at 23.

Ilustrasyon 22: Dispersion plot ng mga salitang “aliping” (unang hanay), “alipin” (ikalawang hanay) at “busabos” (ikatlong hanay) sa DSD.

Ilustrasyon 23: Dispersion plot ng mga salitang “slavery” (unang hanay), “slaves” (ikalawang hanay) at “slave” (ikatlong hanay) sa TO.

Bakit higit na marami ang mga salitang pang-aalipin na ginamit sa DSD kung ihahambing sa TO? Dito lalabas ang pangalawang pangunahing tema’t salita na bumubuo sa DSD at TO, ang mga salitang kaugnay ng lahi at paghahalo ng dugo na makikita sa Talahanayan 3.

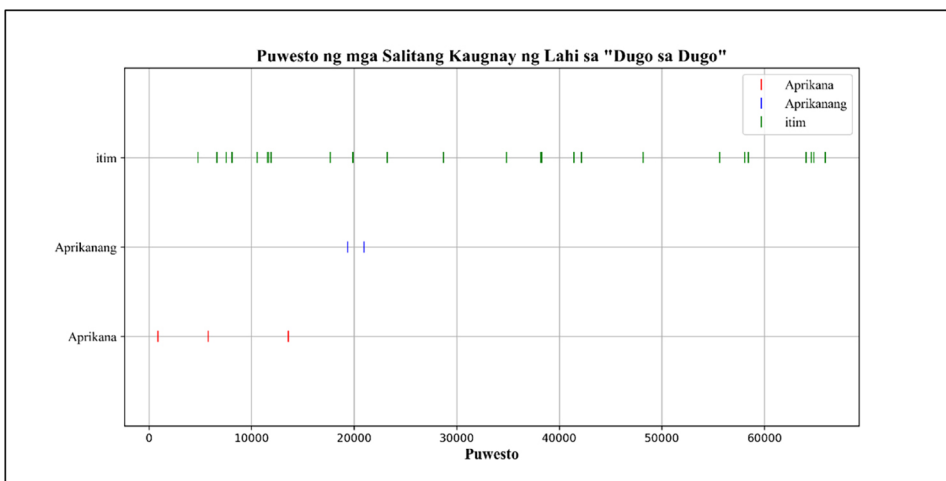
Talahanayan 3: Mga salitang patungkol sa lahi at dugo.

Dugo sa Dugo	Bilang	The Octoroon	Bilang
kalahi	2	mulatto	39
lahi	3	quadroon	12
lahing	4	octoroon	58
aprikana	3	negro	54
aprikanang	2	negroes	4
dugong	8	negro's	2
dugo	20	nigger	7
lipi	5	niggers	4
liping	3	creole	6
itim	29	creoles	3
		creole's	1
		race	21
		african	9
		blood	25
		black	26

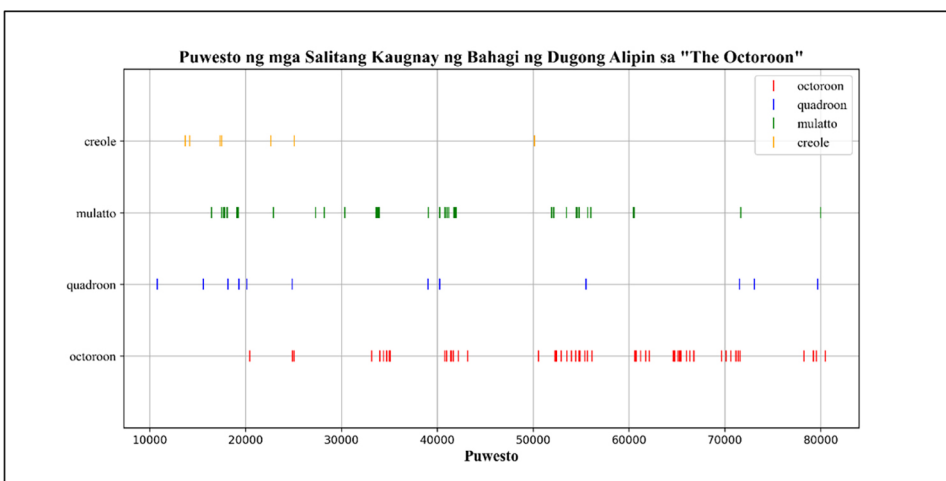
Makikita na walang katapat na salin sa wikang Tagalog ang mga salitang patungkol sa lahi o kung ilang bahagi ng dugo na dumadaloy sa isang tao ay dugong Afrikano o alipin. Sa TO, nariyan ang mga salitang “mulatto” (39), “quadroon” (12), “octoroon” (58) at “creole” (10). Tinutukoy ng mga salitang “creole,” “mulatto,” “quadroon,” at “octoroon” kung ilang bahagi ng dugo ay Afrikano o alipin. Kalahati ang sa “mulatto,” sangkapat ang “quadroon” at sangwalo ang sa “octoroon.” Ang salitang “creole” ay patungkol sa pangkalahatang paghahalo ng dugo’t lahi ng mga galing Afrika sa mga Europeo’t katutubo ng Hilaga’t Timog Amerika. Bukod pa sa mga salitang naglalarawan sa bahaginan ng dugong alipin o Afrikano, nariyan din ang mga salitang tuwirang rasista tulad ng “nigger” (7), “niggers” (4), “negro” (54), at “negroes” (4). Kung titingnan ang concordance plot ng mga salitang ito, makikitang nagkalat at mga salitang ito sa kabuuan ng TO at idinidiin ang halaga nito sa TO (tingnan ang Ilustrasyon 24, 25, at 26).

Kung walang katapat ang mga salitang ito tungkol sa lahi, paano ito isinalin? Dito babalik ang naunang pansin kung bakit higit na marami ang salitang patungkol sa pang-aalipin sa DSD kung ikukumpara sa TO. Makikitang isinasalin ang mga salitang ito bilang “alipin” o “busabos” sa sipi III, IV, at V. Ang salitang “slave” at “octoroon” sa sipi III ng TO ay isinalin bilang parehong “alipin” sa DSD. Ang mga salitang “negroes” at “niggers” sa IV ng TO ay isinalin bilang “alipin,” “itim” at “busabos.” Ang mga salitang “octoroon” at “mulatto” sa sipi V ng TO bilang

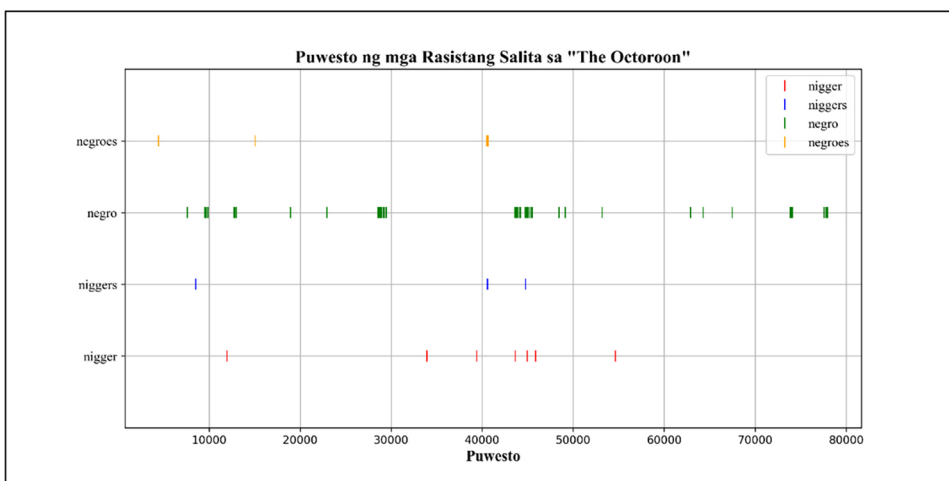
“alipin.” Makikita na isinasalin ang mga salitang “slave” sa TO bilang “alipin” at “busabos.” Ngunit isinasalin din ang mga salita patungkol sa lahi tulad ng “octoroon” at “negro” sa TO sa parehong mga salitang bilang “alipin” at “busabos” sa DSD. Makikita ang pangkalahatang pagkakasalin ng mga salitang pang-aalipin

Ilustrasyon 24: Dispersion plot ng mga salitang “itim” (unang hanay), “Aprikanang” (ikalawang hanay), at “Aprikana” sa DSD.

Ilustrasyon 25: Dispersion plot ng mga salitang “creole” (unang hanay), “mulatto” (ikalawang hanay), “quadroon” (ikatlong hanay) at “octoroon” (ikaapat na hanay) sa TO.

Ilustrasyon 26: Dispersion plot ng mga salitang “negroes” (unang hanay), “negro” (ikalawang hanay), “niggers” (ikatlong hanay), at “nigger” (ikaapat na hanay) sa TO.

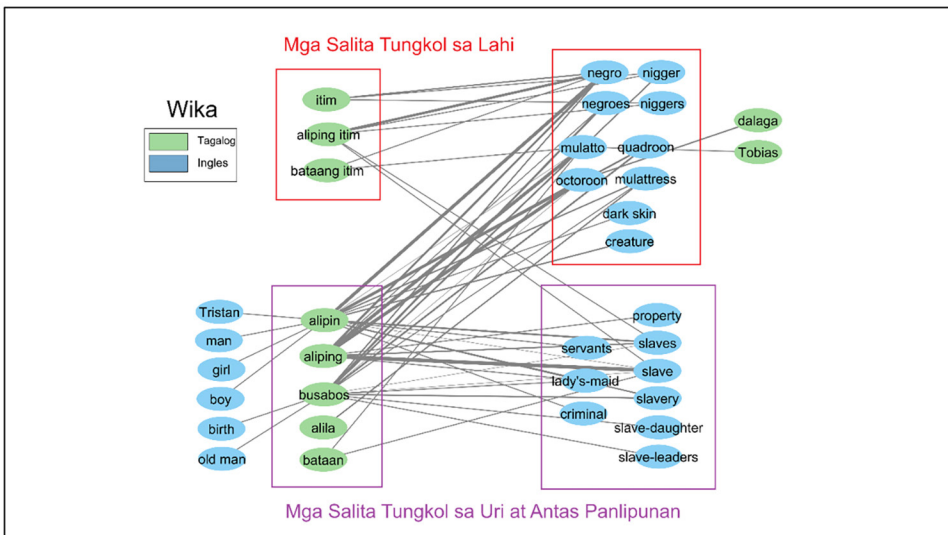
at panglahi sa Talahanayan 4. Makikita naman sa Ilustrasyon 27 ang ugnayan o daloy ng pagsasalin ng mga salita sa pagitan ng DSD at TO nang idaan ang datos sa *Cytoscape*.

Talahanayan 4: Bilang kung paano isinalin ang mga salitang pang-aalipin at panglahi sa pagitan ng TO at DSD.

Ingles	Tagalog	Bilang
slave	busabos	43
slave	alipin	24
slaves	busabos	21
mulatto	alipin	15
octoroon	busabos	14
slave	aliping	8
mulatto	aliping	7
negro	alipin	7
octoroon	aliping	7
octoroon	alipin	6
negro	aliping itim	5

Ingles	Tagalog	Bilang
negro	aliping	4
negroes	busabos	4
mulatto	busabos	3
quadroon	alipin	3
quadroon	busabos	3
slaves	alipin	3
creature	alipin	2
lady's-maid	alipin	2
mulattress	alila	2
mulattress	alipin	2
negro	busabos	2
negro	itim	2
nigger	busabos	2
octoroon	dalaga	2
slavery	alipin	2
slavery	busabos	2
slaves	aliping	2
Tristan	alipin	1
birth	busabos	1
boy	alipin	1
criminal	alipin	1
dark skin	alipin	1
girl	alipin	1
lady's-maid	aliping	1
lady's-maid	busabos	1
man	alipin	1
mulatto	Tobias	1
mulatto	bataan	1
mulatto	bataang itim	1
mulattress	busabos	1
negro	bataang itim	1
negroes	aliping	1

Ingles	Tagalog	Bilang
nigger	aliping itim	1
nigger	itim	1
niggers	aliping itim	1
niggers	itim	1
old man	busabos	1
property	aliping	1
servants	alipin	1
slave	aliping itim	1
slave	bataan	1
slave-daughter	busabos	1
slave-leaders	busabos	1
slaves	aliping itim	1

Ilustrasyon 27: Pagsasalin ng mga salitang pang-alipin (nasa loob ng kahong ube) at mga salitang panlahi (nasa loob ng kahong pula) sa pagitan ng DSD (kulay luntian) at TO (kulay bughaw). Kung higit na makapal ang linya, ibig sabihin ay higit na marami ang pagkakasalin sa pagitan ng dalawang salita.

Sa ganito'y mahihinuha sa mga salitang ginamit patungkol sa pang-aalipin at lahi na magkaiba ang tuon ng DSD at TO. Higit na maraming salita ang ginagamit ng DSD kumpara sa TO para sa pang-aalipin bukod pa sa mas maraming banggit sa mga salitang ito. Sa partikular, ginagamit ng DSD ang dalawang salitang katumbas ng "slave" sa Ingles, ang "alipin" at "busabos." Higit na malawak naman ang bokabularyo ng TO pagdating sa usapin ng paghahalo ng dugo.

Maipaliliwanag ang pagkakaibang ito sa wika't pananalita sa dalawang teksto sa pagkakaiba ng kultural, panlipunan, pangkasaysayan, at legal na konteksto ng pang-aalipin sa Pilipinas at Estados Unidos. Para sa Estados Unidos, lahi ang nagtatakda sa pagiging alipin, o posibilidad ng pagiging alipin. Para kina Alejandro de la Fuente at Ariela J. Gross, bubuo sa mga kolonya ng Espanya, Inglatera, at Pransiya sa Hilaga't Timog Amerika ng mga batas na patatatagin ang pagkaalipin ng mga aliping galing Afrika. Ayon kina de la Fuente at Gross, sa kanilang pag-aaral sa mga batas at panukala tungkol sa pang-aalipin sa Virginia, Louisiana, at Cuba,

In all three places, slaveholding elites acted to cement the association between African origin and slavery, linking blackness to social degradation. By the early eighteenth century, the legal regimes in all three jurisdictions constituted blackness as a debased category that was equivalent to enslavement. But despite these similar beginnings, by the midnineteenth century the social implications of blackness in each region were fundamentally different. (5)

Sa lahat ng tatlong lugar, ang mga elit na nagmamay-ari ng alipin ay kumilos upang patibayin ang ugnayan sa pagigitan ng pagiging Aprikano at pang-aalipin, ang ugnayan sa pagiging itim sa panlipunang pagkaimbi. Pagsapit ng unang bahagi ng ika-18 siglo, itinuring ang pagiging itim sa legal na panuntunan sa lahat ng tatlong hurisdiksyon bilang isang abang kategorya na katumbas ng pagkaalipin. Ngunit sa kabila ng mga magkakatulad na simulang ito, pagsapit ng kalagitnaan ng ika-19 na siglo, ang mga implikasyon sa lipunan ng pagiging itim sa bawat rehiyon ay magkakaroon ng malalim na pagkakaiba. (Salin ng may-akda)

Kaya't napakahalaga ng dugo sa wika ng TO kung ikukumpara sa DSD. Sumusunod ito sa malalim na pag-uugnay ng kalagayan ng pagkaalipin sa pagiging Afrikano sa Estados Unidos sa usaping legal.

Sa kabilang dako naman, may ibang tuon ang konseptong “alipin” sa DSD dahil sa ibang kultura at kasaysayang pinagdaanan ng Pilipinas. Bago pa man dumating ang mga Espanyol, laganap ang pang-aalipin sa mga sinaunang lipunan sa Pilipinas. Nang ipataw ng mga Espanyol ang kanilang kapangyarihan sa Pilipinas, ipinagbawal nila ang pang-aalipin sa mga nasakop nilang katutubo ngunit nagtalaga ng sistema ng *polo y servicios* upang mapunan ang pangangailangan ng pamahalaang kolonyal ng lakas-panggawa (Kimuell-Gabriel, 21-22). Bagaman tinangka ng mga Espanyol na ipagbawal ang pang-aalipin sa mga nasasakupan nito, may mga kaso pa rin ng pang-aalipin sa Pilipinas nang dumating ang mga Amerikano. Laganap sa mga lipunang Muslim ang pang-aalipin, na pundasyon ng kapangyarihan ng mga sultan at datu, at sa mga katutubo ng Koldilyera. May mga pagkakataon pa nga na bumibili ang mga Katolikong Pilipino ng mga alipin mula sa mga lipunan ng kabundukang Kordilyera (Salman 161-180). Ngunit ang pang-aalipin ay ipinapataw sa kalahi, kung hindi man sa malapit na etnikong grupo. Sa ganito'y kinakatawan ng mga salitang “alipin” at “busabos” ang kalagayang panlipunan at legal na ipinapataw sa isang kalahi sa halip na ipinapataw sa isang taong iba ang lahi.

Ang Diskurso ng Pang-aalipin sa Panitikan at Kasaysayan

Magkakaroon tayo ng higit na malalim na pag-unawa sa mga salitang panlahi at pang-aalipin kung pag-uugnayin ang mga ito sa mga salita't konseptong umusbong sa paligid ng mga salitang ito sa masinsing pagsusuri ng sipi mula sa anim na piling rurok. Kung pagbabatayan lamang ang pangmalawakang paghahambing sa mga salitang panlahi at pang-aalipin, nagmumukhang tila naglalaho ang usapin ng lahi sa mga salitang panlipunang ginagamit sa DSD kumpara sa TO. Ngunit kung babaling sa mga rurok, makikitang idinidiin pa rin ng mga salita (at ng naratibo mismo na tatalakayin nang mabuti mamaya) ang hirap at sakit na pinagdadaanan ng mga alipin habang idinidiin pa rin ang pagkakaaba ng lahing Afrikano. Tatlong beses na lumabas ang tambalan o *bigram* na “dugong Aprikana” at dalawa naman ang “dugong Aprikanang” sa DSD,

na makikita sa Sipi I at III. Lumilitaw din lagi sa paligid ng mga salita ng pang-aalipin ang mga salitang idinidiin ang abang kalagayan ng mga alipin tulad ng “pagdusta”, “pinakasusumpang”, “pinahihirapan”, “magpasakit”, “hampas”, “pagod”, “patay-katawan”, “kahabag-habag”, at “maruming tangkang”.

Sumusunod ang TO/DSD sa tropo ng “tragic octoroon” o ang kuwento ng isang babaeng biglaang malalamang isa pala siyang alipin dahil mayroon siyang dugong Afrikano. Mahalaga ang tropo na ito bilang retorikal na sandata para sa mga abolisyunista o ng mga gustong palayain ang mga alipin sa Estados Unidos laban sa mga pabor na panatilihin ang pagiging alipin ng mga may dugong Afrikano sa mga estado ng Katimugan ng Estados Unidos. Sa nobelang tulad ng TO/DSD, malinaw na imoral ang pang-aalipin dahil sa di-makatwiran nitong pagtrato sa isang tao dahil lamang sa dugo at lahi nito. Kailangang ipakitang sa kabila ng kanyang tagumpay at pagiging “puti”, maaaring mahulog sa pagkaalipin ang isang tao dahil may katiting na dugong Afrikano. Nakababagabag para sa mga mambabasang puti ang ganitong kalagayan ni Cecilia/Cora. Ngunit hindi lubos na naisasalin ang katwirang abolisyunista na ito. Sa orihinal na konteksto nito, may malinaw na partikular na reaksiyon dapat ang mambabasa ng mga nobelang may tropo ng “tragic octoroon” kung saan dapat makakuha ang kuwento ng mga babae na ito ng simpatya mula sa mga mambabasa, lalo na sa mga puting mambabasa. Ayon kay Zanger,

On the imaginative level, at least, each witness to the octoroon’s tragedy was threatened by a similar fate, by the sudden reversal of fortune that was so much a part of the American experience, and the ironic underside of the American dream. . . . In an age when women of the middle class were nearly as dependent upon the head of the household as the poor octoroon was upon her master-father, the antislavery propagandist could draw upon the audience’s own dread of the life they would face if the bank failed, the tariff were defeated, the speculation fizzled. (67)

Sa nibel ng imahinasyon, kahit papaano, nagbabanta sa bawat saksi sa trahedyang octoroon ang isang katulad na kapalaran, ang biglaang pagbaligtad ng kapalaran na naging malaking sangkap ng karanasang Amerikano, at ang mabalintunang bahagi ng pangarapang

Amerikano Sa isang panahon kung kailan ang mga babaeng gitnang uri ay umaasa lamang halos sa pinuno ng tahanan tulad ng kawawang octoroon sa kanyang amo-ama, maaaring gumamit ang propagandistang kumakalaban sa pang-aalipin ng naturang pangamba ng mga manonood para sa buhay na kanilang haharapin kung lumubog ang isang bangko, matalo ang taripa, maglaho ang ispekulasyong pinansiyal. (salin ng may-akda)

Bagaman inilalatag ng Estados Unidos ang sarili nito bilang isang bansa na puno ng oportunidad para sa mga tao, para lamang ang pag-unlad para sa iilan lalo na sa mga lahing di-Afrikano. Ngunit hindi pa rin sigurado ang tagumpay at pag-unlad na ito kahit sa mga lahing di-Afrikano. Para sa isang mambabasa sa Estados Unidos noong unang hati ng ika-19 na siglo, walang kasiguraduhan ang yaman at pag-unlad na kaniyang nakamit. Maaaring maabot ang “American dream” ngunit maaari din itong maglaho lalo na sa harap ng isang hindi makatwirang sistema.

Bagaman tila naglalaho ang usaping panlahi sa DSD kumpara sa TO, tulad ng nabanggit na, napatatag nito ang usapin ng kawalang katarungan para sa mga inaalipin. Sa bagong konteksto ng mga Pilipino sa simula ng ika-20 siglo sa ilalim ng imperyalismong Amerikano, nagbabago ang kahulugan ng tropo ng “tragic octoroon” sa DSD at nakaugat ito sa pag-uugnay ng konsepto ng pang-aalipin sa karanasan ng kolonyalismo. Sa mga sulatin ng mga ilustrado at sa mga sulatin at ritwal ng Katipunan, gagamitin ang konsepto ng pang-aalipin bilang metapora ng pangkalahatang kalagayan ng Pilipinas sa ilalim ng Espanya (Salman 130-140). Ayon kay Michael Salman, ipagpapatuloy ng makabayang diskurso ng mga Pilipino noong unang mga dekada ng ika-20 ang ganitong pag-uugnay ng pang-aalipin sa kolonyalismo. Ani Michael Salman,

In the American colonial Philippines, the powerful meaning of slavery was not merely, or only, projected as a part of colonial ideology or a manifestation of capitalism. It was also refracted in struggles over the construction of colonial hegemony and nationalist alternatives. Much as Orlando Patterson implied, the modern world’s embarrassment in the face of slavery has deeply affected understandings of nationality, freedom, and the workings of various forms of dishonorable subordination, including colonialism. Like

slavery in the postabolitionist world, colonialism has become an embarrassment in our postcolonial world of independent nation-states. (Salman 20)

Sa panahon ng kolonyalismong Amerikano sa Pilipinas, ang makapangyarihang kahulugan ng pang-aalipin ay hindi lamang, o natatanging, ipinakikita bilang bahagi ng ideolohiyang kolonyal o isang manipestasyon ng kapitalismo. Binabago rin ito ng tunggalian hinggil sa pagbuo ng kolonyal na gahum at mga nasyunalistang alternatibo. Tulad ng ipinahiwatig ni Orlando Patterson, lubos na nakaapekto ang kahihyan ng modernong mundo sa pagkakaroon ng pang-aalipin sa mga pag-unawa sa nasyunalidad, kalayaan, at ang paggana ng iba't ibang anyo ng kawalang-dangal ng panunupil, kabilang na ang kolonyalismo. Tulad ng pang-aalipin sa mundo pagkatapos ng abolisyon, naging isang kahihyan ang kolonyalismo sa ating postkolonyal na mundo ng mga malayang bansa-estado. (salin ng may-akda)

Gagamitin ng mga Pilipino ang diskurso ng abolisyon upang maging kritika sa imperyalismo at kolonyalismo Amerikano tulad ng ginawa ng mga Amerikanong miyembro ng Anti-Imperialist League.

Tulad ng naipakita na sa Sipi II at III mula sa DSD at TO sa itaas, nakaugat sa mga di-makatarungang batas ang pang-aalipin, mga batas na sa pananaw ng mga abolisyunista ay sumusuway sa likas na katwiran ng pag-aaruga sa pamilya. Makikita din sa pagsusuri ng mga sipi ang pangunahing diskursong rasista na inilalarawan ang likas na pagiging mababang lahi ng mga may dugong Afrikano at kinakatawan ng mga batas sa pang-aalipin ang kalikasan na ito. Ngunit alin ba ang tunay na kaso? Nagiging alipin ba ang isang tao dahil sa kaniyang dugo o dahil lang sinasabi ito ng batas? At dito na gumuguhong ang argumento ng posisyong pabor sa pang-aalipin dahil kung kailangang patatagin ng batas ang pagiging alipin ng isang tao, ibig sabih'y hindi natural ang kalagayan ng pagiging alipin.

Hindi nalalayo, kung gayon, ang mga rasistang argumentong pabor para sa pagpapatuloy na pagiging legal ng pang-aalipin noong 1860 sa pangangatwiran ng Estados Unidos sa kanilang pananakop ng Pilipinas noong 1898. Ang mga

argumento ng “hindi kahandaan” at “kahinaan” ng mga Pilipino pagdating sa pamamalakad ng isang bansa ang pangunahing argumento ng mga Amerikano upang sakupin ang Pilipinas at tatawagin itong *inclusionary racism* o inklusibong rasismo ni Paul A. Kramer (191-98). Mabalintuna ang katagang *inclusionary racism* ni Kramer. Sa isang banda, inklusibo ito dahil tinatanggap ng kolonyalismong Amerikano ang halaga at pangangailangan ng pakikisama’t pakikisanggot ng mga Filipino sa kanilang kolonyal na proyekto. Ngunit rasista pa rin ito dahil may likas na pagkukulang ang mga Pilipino kung kaya’t hindi sila handa sa pamamahala ng kanilang sariling pamahalaan. Sa ganito’y kailangang “patunayan” ng mga Pilipino ang kanilang kahandaan sa pamamahala’t pamumuno. “Batas” ang maikakatwirang paraan upang makamit ang kalayaan at kasarinlan ng Pilipinas. Aakitin ng mga Amerikano ang mga Pilipino na makibahagi sa kanilang politikal na proyekto ng kolonisasyon upang mapatunayan ng mga Pilipino ang kanilang kahandaan sa pamamahala na tatawagin namang *calibrated colonialism* ni Kramer. “Calibrated” ang kolonyalismo ng mga Amerikano dahil nagmumukha itong tumutugon sa hiling ng mga Pilipino ng mas malawakang partisipasyon sa pagpapasya ng mga polisiya ng pamahalaan ngunit nananatili itong kolonyalismo dahil sa huli’y hindi malaya ang Pilipinas at ang mga Amerikano pa rin ang may kapangyarihan. Bagaman puno ang mga talumpati ng mga Amerikano ng mga pangako ng isang malayang Pilipinas sa hinaharap, maipapaloob lamang ang mga pangakong ito sa kasulatan ng batas ng Estados Unidos nang ipasa ang Jones Law noong 1916 at magsisimulang magpadala ng residenteng komisyoner sa Kongreso ng Estados Unidos ang mga Pilipino simula 1919. Ngunit walang tumpak na panahon na ibinigay ang Jones Law para sa kalayaan at kasarinlan ng Pilipinas. Kung mapatutunayan lamang ng mga Pilipino ang kanilang “kahandaan” ay saka lamang darating ang minimithing kalayaan.

Batas ang inihahaing daan ng mga Amerikano upang makamit ang kalayaan at kasarinlan. Ngunit paano kung ang mismong batas ang di-makatwiran at di-makatarungan? Paano kung ang batas mismo ang nagpapanatiling nakatanikala ng Pilipinas? Ito ang kontradiksiyon ng kolonyalismong ipinataw ng mga Amerikano sa Pilipinas. Batas ang magpapalaya ngunit batas din ang nagtatanikala.

Ang kabalintunaan na ito ng batas at di-makatarungang kalagayan ng kolonyalismo ang itinatawid ng pagsasalin ng TO tungong DSD. Kung babalikan

ang konteksto't orihinal na mambabasa ng TO, ang pagiging alipin ni Cecilia/Cora ay isang paraan upang isiwalat sa mga mambabasang Ingles noong 1861 ang suliraning etikal, moral, at legal ng pang-aalipin sa Estados Unidos (Harrison 217). Ngunit sa punto de bistang Pilipino, madaling maunawaan ang sitwasyon ni Cecilia/Cora dahil ang sitwasyon niya ay ang kalagayan ng Pilipinas na dumadanas ng di-makatwirang pang-aalipin. Alegoriko, kung gayon, ang magiging pagbasa ng isang mambabasang Pilipino kay Cecilia/Cora bilang kinatawan hindi lang ng lahing Afrikanong inaalipin ng mga Amerikano kundi pati ng mga lahing di-puti na inaalipin ng Kanluran. Tulad ng paggamit ng batas upang ipataw ang kapangyarihan ng Estados Unidos sa Pilipinas bilang kolonya, ginagamit din ang batas sa DSD/TO upang ipataw ang pagmamay-ari ni Augusto/Augustus Horton kay Cecilia/Cora. Ito ang dahilan kung bakit hindi kinailangang ipasok ni Laksamana sa DSD ang debate sa pagitan ng abolisyunista at makapang-aalipin sa ibang bahagi ng TO. Alam na ng mga Pilipino ang kabuktutan ng pang-aalipin, una, bilang institusyon at, pangalawa, bilang metapora ng kolonyalismo. Sapat na ang pagpapakita ng kawalang katarungan at kabuktutan ng katwiran ng kalagayan ni Cecilia/Cora upang maunawaan ang karanasang Afrikano-Amerikano.

Kongklusyon: Mula Kontra-rasismo at Kontra-kolonyalismo tungong Pakikipagkapatiran ng mga Lahi

Bagaman ipinakikita ng pagsusuring ito ang pagkakaiba ng diskursibong kaligiran ng wikang Ingles sa TO at wikang Tagalog sa DSD—na makikita sa pagkakaiba ng mga salitang panlahi, na kinakatawan ng mga salitang “octoroon” at “negro”, sa mga salitang panlipunan, na kinakatawan ng mga salitang “alipin” at “busabos”—ipinakikita din ang ugnayan ng kilusang kontra-rasista at abolitionist ng Estados Unidos sa kilusang kontra-kolonyalismo ng Pilipinas. Bagaman magkaiba ang tuon ng kilusang kontra-rasista at abolisyunista, na higit na nakatuon sa panloob na kalakaran ng lipunang Amerikano tungo sa abolisyon ng pang-aalipin, sa kilusang kontra-kolonyalista, na higit na nakatuon sa ugnayang panlabas ng Estados Unidos sa iba pang mga bayan, binabaka ng dalawang kilusan na ito ang rasistang pundasyon ng lipunang Amerikano.

Kung kaya't ang pagbasang alegoriko na inihahain ay hindi lamang isang pagtatangkang isa-Filipino ang karanasan ng isang aliping Afrikano. Sa halip,

isa itong paraan upang makapasok ang isang mambabasang tinitingnan ang karanasan ng pagkaalipin ng isang may dugong Afrikano bilang banyaga sa kanilang sariling karanasan. Sa pamamagitan ng kuwento ni Cecilia/Cora Leslie, higit na kongkretong nauunawaan ng isang mambabasang Pilipino ang partikularidad ng rasismong dinadanas ng mga may dugong Afrikano. Sa ganitong paraan, maaaring makabuo ang mga Pilipino hindi lamang ng ugnayan o paghahambing sa karanasang Pilipino sa karanasang Afrikano-Amerikano kundi pati na rin ng isang higit na makabuluhang kilos tungo sa pagpapatatag ng ugnayan sa pagitan ng mga lahing inaalipin ng imperyalismo at kolonyalismo tulad ng mga Afrikano at Pilipino.

At dahil dito'y nananatiling mahalaga ang nobelang tulad ng *Dugo sa Dugo* dahil sa patuloy na impluwensiya ng rasismo sa Estados Unidos at maging sa Pilipinas. Bagaman higit sandaang taon na ang lumipas mula nang maganap ang masaker sa Tulsa, Oklahoma, nananatili pa rin ang mga suliranin ng lipunang Amerikano lalo na sa usapin ng lahi. Ayon sa estadistika noong taong 2019, dalawa't kalahating beses na posibleng mapatay ng pulis ang isang Afrikano-Amerikano kumpara sa isang puting Amerikano (Roper). Hindi man tuwirang naaapektuhan ang Pilipinas, tumatawid ang mga usapin ng rasismo sa kasalukuyan dahil makikita ito sa mga produktong kultural ng Estados Unidos. Nananatiling sentro ang Estados Unidos ng pandaigdigang kalakarang kapitalista at nagpapatuloy ang dominasyon ng kulturang Amerikano na nililikha ng iba't ibang industriya nito.

Bukod dito, may direkta pa ring impluwensiya ang rasismo sa polisiya ng Estados Unidos tulad ng paghihigpit sa pagpasok ng mga migranteng Pilipino tungo sa Estados Unidos o paghuli sa mga TNT (tago nang tago) sa hanay ng mga manggagawang Pilipinong naghahanap ng kabuhayan sa Estados Unidos. Sa pagkapanalo ni Donald Trump ng kaniyang ikalawang termino, malaking paghihigpit ang kaniyang ginawa upang tugisin ang mga para sa kaniya'y "illegal immigrants". Sa katunaya'y isang Pilipina-Amerikana na si Alma Bowman ang inaresto ng Immigration and Customs Enforcement (ICE) noong Marso 2025 (Abad). At hindi lamang sa Estados Unidos, hinaharap din ng mga Pilipino ang rasismo sa kanilang pangingibambayan sa iba't ibang bahagi ng daigdig. Sa Canada, nasasamantala ang mga imigranteng Pilipino, lalo na ang mga manggagawa sa larangan ng agrikultura at pag-aaruga o mga caregiver (Mooten 6). Sa kaso

naman sa mga bansa sa Gitnang Silangan, makikita ang diskriminasyon laban sa mga Pilipino at sa iba pang migranteng manggagawa sa hindi pagbibigay ng matagalang kontrata tungo sa pagiging mamamayan sa mga bansa roon at sa pang-aabusong dinadanas ng mga manggagawa sa ilalim ng kanilang mga amo (Jureidini 52). Tulad ng pagpapahalaga ni Jose Corazon de Jesus at Francisco Laksamana sa naganap sa Tulsa, Oklahoma noong 1921 at ang ugnayan nito sa polisiyang kolonyal ng Estados Unidos, mahalaga ding makisangkot sa usapin ng kilusang Black Lives Matter dahil sa ugnayan nito sa pangkalahatang direksiyon ng Estados Unidos sa pagtrato nito sa mga neokolonya nito tulad ng Pilipinas. Paano magiging huwaran ang Estados Unidos ng isang demokratiko't malayang daigdig sa ika-21 siglo kung nananatili pa rin ang mga kontradiksiyong panlipunan nito na nakaugat pa sa ika-17 na siglo?

Gayundin, ang rasismong tila pundasyon ng lipunang Amerikano'y matatagpuan din sa Pilipinas lalo na sa di-patas na pagtrato sa mga dayuhan—tulad ng dinadanas ng mga Tsino at Tsino-Pilipino—at maging sa panghihimasok sa kalayaan at karapatan ng mga etnikong grupong hindi bahagi ng Kristiyanisadong kultura ng malaking bahagi ng lipunang Pilipino—tulad ng mga Mangyan ng Mindoro o Manobo sa Mindanao. Naging pundasyon ng nasyonalismong Pilipino na nabuo noong kolonyalismong Amerikano na tingnan ang sarili nito bilang natatanging pangkat sa loob ng Pilipinas kung ihahambing sa mga tatawaging di-Kristiyanong mga grupo (Kramer 208-14). Tigib, kung gayon, ang nasyonalismong Pilipino ng diskriminasyon laban sa mga titingnan nitong kaiba sa pangkaraniwan nitong binibuong imahen ng pagka-Pilipino—Kristiyano, Kanluranin, at moderno. Kailangang matuto ang mga Pilipino mula sa mga sularining kinakaharap ng Estados Unidos sa pagbuo ng isang multikultural na lipunan dahil kailangang tingnan din ang Pilipinas at ang lipunang Pilipino bilang isang multikultural na lugar at lunan.

Kailangang tandaan na puno ng tunggalian at di-pagkakapantay-pantay ang kasalukuyang kaayusang pandaigdig. Tulad ng pansin ni Homi Bhabha, nakaugat sa dominasyon ang kasalukuyang kalakarang kapitalista, hindi lamang dominasyon ng kapital sa manggagawa kundi pati na rin sa dominasyon sa mga minorityang komunidad (50-51). Ang sistema ng pang-aalipin na laganap sa Estados Unidos bago ng Digmaang Sibil ng mga Amerikano ay isang uri ng dominasyon sa mga

taga-Afrika upang magamit ang kanilang lakas sa pagpapalago ng ekonomiya ng malaking bahagi ng Katimugan ng Estados Unidos. Makikita ito sa pundasyon ng yaman ni Ernesto/Gerald Leslie sa DSD/TO. At bagaman binuwag na ang pang-aalipin sa Estados Unidos, naging mahalaga ang patuloy na dominasyon sa mga may dugong Afrikano—kasama na ang mga Asyano, Latino-Amerikano, at iba pang migranteng lipunan kalaunan—upang ipagpatuloy ang paglago ng industriyalisasyong Amerikano, ang pundasyon ng kasalukuyang kalakarang kapitalistang global. Ang diskriminasyong nararanasan ng mga Afrikano-Amerikano sa Estados Unidos, kung gayon, ay hindi mailalayo sa diskriminasyon laban sa mga minorya ng Pilipinas. Sa kasalukuyan, laganap ang pangangamkam ng lupang ninuno ng mga etnikong grupo sa Pilipinas upang tugunan ang pagnanasa at pangangailangan ng mga malalaking korporasyong multinasyonal ng lupa para sa pagsasakang industriyal (Imbong 27-29). Bilang institusyon, ginagawa ng pamahalaan ng Pilipinas sa mga grupong etniko ang diskriminasyong isinasagawa ng pamahalaan ng Estados Unidos sa mga minoridad na grupo doon, mga minoridad na kasama ang mga migranteng Pilipino. Hindi malayo, kung gayon, ang aspirasyon ng mga nagtataguyod ng Black Lives Matters sa aspirasyon ng mga Pilipino na nagtataguyod ng mga karapatang pantao ng lahat ng Pilipino—Krisitiyano, Muslim, o Lumad man—para sa isang makatarungan at makatwirang lipunang kinakalinga ang kabutihan at kaginhawaan ng lahat. Ngunit upang makamit ang mga mithiing ito, kailangang talikuran at buwagin ang mga kaayusan at kalakarang ginagamit ang dominasyon upang magkamal ng kapangyarihan. Tanging sa pakikipagkapatiran ng iba’t ibang lahi—mahalagang sangkap ng isang tunay na demokratikong lipunan—makakamit ang mga adhikain ng makatarungan at makatwirang lipunan sa loob at sa pagitan ng Pilipinas at Estados Unidos.

MGA SANGGUNIAN

- Abad, Michelle. "Fil-Am, Living in US with Citizenship Claim, Detained by ICE – Groups." *RAPPLER*, 28 Mar. 2025, www.rappler.com/philippines/overseas-filipinos/alma-bowman-us-citizenship-claim-detained-ice/.
- Antonio, Lilia Francisco. *Apat na Siglo ng Pagsasalin: Bibliograpiya ng mga Pagsasalin sa Filipinas (1593-1998)*. Sentro ng Wikang Filipino, 1999.
- Bhabha, Homi. *The Location of Culture*. Routledge, 1994.
- Braddon, M. E. *Dugo sa Dugo*. Isinalin ni Francisco Laksamana. *Internet Archive*, <https://archive.org/details/atk8758.0001.001.umich.edu>. Inakses 26 Set. 2021.
- . *The Octoroon. Project Gutenberg*, www.gutenberg.org/ebooks/74484. Inakses 15 Abr. 2025.
- Bushell, Sally, at Rebecca Louise Hutcheon. *New Approaches for Digital Literary Mapping: Chronotopic Cartography*. Unang ed., Cambridge UP, 2025. doi.org/10.1017/9781009353632.
- Brantlinger, Patrick. "Class and Race in Sensation Fiction." *A Companion to Sensation Fiction*. Unang ed. Pamela K. Gilbert, pat. Blackwell Publishing, 430-41.
- Corazon de Jesus, Jose. "Black and White." *Mga Piling Tula*. Virgilio S. Almario, pat. De La Salle UP, 1995, 160-61.
- de la Fuente, Alejandro, at Ariela J. Gross. *Becoming Free, Becoming Black: Race, Freedom, and Law in Cuba, Virginia, and Louisiana*. Cambridge UP, 2020.
- Graziano, John. "The Use of Dialect in African-American Spirituals, Popular Songs, and Folk Songs." *Black Music Research Journal*, Vol. 24, No. 2, 2004, 261-86.
- Guillermo, Ramon. *Translation and Revolution: A Study of Jose Rizal's Guillermo Tell*. Ateneo de Manila UP, 2009.
- . "The Pulse of the Text: Using Digital Tools for Closer Reading." *Tomas*, Vol 2, No. 12, 2018, 277-311.
- Harrison, Kimberly. "Political Persuasion in Mary Braddon's *The Octoroon; or, The Lily of Louisiana*." Sa *Victorian Sensations: Essays on a Scandalous Genre*. Kimberly Harrison at Richard Fantina, mga pat. Columbus: The Ohio State UP, 2006, 212-24.
- Imbong, Jerry Degollacion. "'Bungkalan' and the Manobo-Pulangihon Tribe's Resistance to Corporate Land-Grab in Bukidnon, Mindanao." *AlterNative: An International Journal of Indigenous Peoples*, Vol. 17, No. 1, Mar. 2021, 23-31, doi:10.1177/1177180120967724.
- Jureidini, Ray. "Migrant Workers and Xenophobia in the Middle East." *Racism and Public Policy*, Yusuf Bangura and Rodolfo Stavenhagen, mga pat. Palgrave Macmillan UK, 2005, pp. 48-71, doi.org/10.1057/9780230554986_3.
- Kimuell-Gabriel, Nancy. *Ang Timawa sa Kasaysayang Pilipino*. Lungsod Quezon: Palimbagan ng Lahi, 1999.
- Kramer, Paul. *The Blood of Government: Race, Empire, The United States, & the Philippines*. Ateneo de Manila UP, 2006.
- Manganelli, Kimberly Snyder. *Transatlantic Spectacles of Race: The Tragic Mulatta and the Tragic Muse*. Rutgers UP, 2012.
- Messer, Chris M., et al. "Official Frames and the Tulsa Race Riot of 1921: The Struggle for Reparations." *Sociology of Race and Ethnicity*, Vol. 4, No. 3, Hulyo 2018, 386-99.

- Mooten, Nalinie. *Racism, Discrimination and Migrant Workers in Canada: Evidence from the Literature*. Immigration, Refugees and Citizenship Canada, Hulyo 2021. www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/corporate/reports-statistics/research/racism-discrimination-migrant-workers-canada-evidence-literature.html.
- Mudersbach, Klaus, at Heidrun Gerzymisch-Arbogast. "Isotopy and Translation." *Translator and Interpreter Training and Foreign Language Pedagogy*, Peter W. Krawutschke, pat. John Benjamins Publishing, 1989, pp. 147–70, www.jbe-platform.com/content/books/9789027286093-ata.iii.13mud.
- NetworkX to Cytoscape Conversion. *ChatGPT*, OpenAI, 20 Set. 2024, chatgpt.com/share/69940f0c-6aec-8004-8431-463df49c87b6.
- Oklahoma Commission to Study the Tulsa Race Riot of 1921. *Tulsa Race Riot: A Report*. 2001.
- Roper, Willem. "Black Americans 2.5x More Likely Than Whites to Be Killed By Police." *Statista*, Statista, 2 Hunyo 2020, www.statista.com/chart/21872/map-of-police-violence-against-black-americans/.
- Salman, Michael. *The Embarrassment of Slavery: Controversies over Bondage and Nationalism in the American Colonial Philippines*. Ateneo de Manila UP, 2001.
- SpaCy Concordance Creation Tutorial. *ChatGPT*, OpenAI, 16 Hulyo 2024, chatgpt.com/share/69941080-a308-8004-8507-6facf2bdc973.
- Translation Network Graph. *ChatGPT*, OpenAI, 20 Ago. 2024, chatgpt.com/share/69940ccc-ef00-800c-9be1-06e91ed6119c.
- Zanger, Jules. "The 'Tragic Octoroon' In Pre-Civil War Fiction." *American Quarterly*, Vol. 18, No. 1, Spring 1966, 63-70.

Si **Christoffer Mitch C. Cerda** (ccerda@ateneo.edu) ay guro sa Kagawaran ng Filipino ng Pamantasang Ateneo de Manila. Nagtapos siya ng BFA Creative Writing at MA Panitikang Filipino sa parehong pamantasan at ng Ph.D. Philippine Studies sa Unibersidad ng Pilipinas Diliman.